

**UCHWAŁA NR L/373/2017  
RADY MIASTA ŚWINOUJŚCIE**

z dnia 23 listopada 2017 r.

**o zmianie uchwały w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu  
Miasta Świnoujście na lata 2013-2032”**

Na podstawie art. 18 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), w związku z założeniami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” Rada Miasta Świnoujście uchwała, co następuje:

**§ 1. 1.** W uchwale Nr XV/108/2011 Rady Miasta Świnoujście z dnia 29 września 2011 r. w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Świnoujście na lata 2013-2032” aktualizuje się załącznik zawierający „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Świnoujście na lata 2013-2032”.

**2.** Zaktualizowany „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Świnoujście na lata 2013-2032” stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Świnoujście.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

Dariusz Śliwiński



Załącznik do Uchwały Nr L/373/2017  
Rady Miasta Świnoujście  
z dnia 23 listopada 2017 r.

**PROGRAM  
USUWANIA WYROBÓW  
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY MIASTO ŚWINOUJŚCIE  
NA LATA 2013 – 2032  
(AKTUALIZACJA 2017 - 2032)**



Opracowanie: **Adler Consulting**  
**mgr inż. Michał Andrzejczyk**

sierpień 2017 r.



## SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	5
2. PODSTAWOWE DANE DOTYCZĄCE GMINY MIASTO ŚWINOUJŚCIE.....	6
3. CEL I ZADANIA PROGRAMU.....	9
4. AZBEST JEGO CHARAKTERYSTYKA I ZASTOSOWANIA W PRZEMYSŁE I W BUDOWNICTWIE .....	9
4.1. Azbest - podstawowe dane.....	9
4.2. Zastosowanie azbestu w przemyśle i budownictwie.....	10
4.3. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest.....	11
4.4. Korozja powierzchni płyt azbestowych i emisja włókien azbestu .....	11
5. PROGRAM RZĄDOWY USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST STOSOWANYCH NA TERYTORIUM POLSKI - W ASPEKTCIE LOKALNEGO PROGRAMU .....	13
5.1. Wprowadzenie.....	13
5.2. Zawartość i dane z POKzA .....	14
5.3. Cele POKzA .....	15
5.4. Składowanie (unieszkodliwianie) odpadów azbestowych .....	16
5.5. Szacowane koszty realizacji POKzA w okresie 30 lat .....	16
5.6. Szacowane dochody POKzA .....	17
5.7. Przeznaczenie środków finansowych zarezerwowanych w POKzA .....	17
5.8. Zarządzanie POKzA .....	17
6. PROCEDURY BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST .....	18
7. PLAN OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW PRZED SZKODLIWOŚCIĄ AZBESTU .....	33
7.1. Ogólne zasady ochrony zdrowia mieszkańców .....	33
7.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie .....	33
7.3. Profilaktyka zagrożeń.....	34
7.4. Profilaktyka w stosunku do osób zatrudnionych podczas prac usuwania azbestu .....	35
7.5. Profilaktyka w stosunku do otoczenia .....	36
7.6. Likwidowanie skutków narażenia.....	36
8. OPIS NAJLEPSZYCH DOSTĘPNYCH TECHNIK ZWIĄZANYCH Z PRACAMI PRZY AZBEŚCIE I DZIAŁANIA ALTERNATYWNE.....	37
8.1. Opis technik .....	37
8.2. Opis działań alternatywnych.....	37
9. FINANSOWANIE PRAC ZWIĄZANYCH Z USUWANIEM AZBESTU - DOSTĘPNE FUNDUSZE I PROGRAMY .....	39
10. INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY MIASTO ŚWINOUJŚCIE .....	41
10.1. Rozmiary zadania i ramowy plan realizacji.....	43
11. STOPIEŃ PILNOŚCI PRAC W ŚWIETLE OCEN STANU TECHNICZNEGO OBIEKTÓW Z WBUDOWANYM AZBESTEM.....	44
12. ODDZIAŁYWANIE REALIZACJI PROGRAMU NA ŚRODOWISKO .....	47
13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	48
14. BIBLIOGRAFIA.....	50
15. ZAŁĄCZNIKI .....	50



## 1. WSTĘP

Na terenie naszego kraju funkcjonowało około 26 zakładów produkujących wyroby cementowo-azbestowe. Po II wojnie światowej do Polski sprowadzono około 2 mln ton azbestu z czego, aż 80-85% zostało wykorzystywane w budownictwie (rury, pokrycia dachowe itp.). Ze względu na dużą szkodliwość włókien azbestowych i bardzo duże wykorzystanie materiałów zawierających szkodliwe włókna Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie rezolucji w sprawie programu wycofania azbestu z gospodarki z dnia 19.06.1997r. (M.P. z 1997r. Nr 38, poz. 373) oraz ustawy z dnia 19.06.1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. z 2004 r., Nr 31, poz. 20 z późn. zm.) przyjął w dniu 14.05.2002r. do realizacji „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” w okresie do 2032r. Aktualnie program ten występuje pod nazwą „Program oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 2009 r., zmieniony uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r.) i jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz zadań ustalonych w w/w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Do w/w założeń możemy zaliczyć:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków jakie ma azbest i wyroby zawierające azbest na zdrowie człowieka,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko naturalne.

Realizacja krajowego programu wymaga zaangażowania administracji publicznej i różnych instytucji działających na trzech poziomach:

1. Centralnym: Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki, Główny Koordynator Programu oraz Rada Programowa działająca jako organ opiniotwórczy,
2. Wojewódzkim: samorząd województwa,
3. Lokalnym: samorząd powiatowy, samorząd gminny.

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu w latach 2009-2032” określa zakres działania samorządu powiatowego i gminnego.

Niniejsze opracowanie jest aktualizacją "Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Świnoujście na lata 2013-2032" przyjętego Uchwałą nr XV/108/2011 z dnia 29 września 2011 r.

Program, który powstał na zamówienie władz Miasta Świnoujście, ma na celu:

- wypełnienie obowiązku dotyczącego posiadania i wdrażania aktualnego Programu,
- doprowadzenie do całkowitego wyeliminowania wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Miasta Świnoujście w perspektywie czasowej do roku 2032.

Ponadto, funkcjonowanie Programu otwiera drogę do starania się o dofinansowania działań związanych z demontażem, transportem i składowaniem (unieszkodliwieniem) wyrobów azbestowych dzięki m.in. temu, że wraz z aktualną inwentaryzacją szacuje koszty poszczególnych etapów (lat) stopniowego usuwania wyrobów azbestowych. Niniejszy dokument swoim zasięgiem dotyczy obszaru jednej gminy.

## 2. PODSTAWOWE DANE DOTYCZĄCE GMINY MIASTO ŚWINOUJŚCIE

### Dane ogólne

#### Dane administracyjne

Miasto Świnoujście położone jest w północno - zachodniej części województwa zachodniopomorskiego. Jako jednostka terytorialna zajmuje obszar o powierzchni 197,23 ha. Miasto położone jest na kilkudziesięciu wyspach, z czego trzy są zamieszkałe: Uznam, Wolin i Karsibór. Wyspy Wolin i Uznam oddziela od siebie cieśnina Świny. Do pozostałych, zdecydowanie mniejszych wysp, należą m.in.: Wielki Krzek, Karsiborska Kępa, Bielawki, Warnie Kępy, Wołcza Kępa, Mały Krzek, Koński Smug oraz wyspy Trzcince.

Od północy granicę miasta wyznacza Morze Bałtyckie. Po stronie wschodniej miasto graniczy z powiatem kamieńskim, od strony południowo-wschodniej z powiatem gołeniewskim, a od strony południowej z powiatem polickim. Granicę zachodnią wyznacza granica polsko-niemiecka.

Na koniec roku 2016 liczba ludności zamieszkująca miasto Świnoujście wynosiła 41 115 osób (dane GUS, 2016).

#### Formy Ochrony Przyrody na terenie Gminy Miasto Świnoujście

Wśród najważniejszych form ochrony przyrody powołanych na terenie miasta, zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 ze zm.) można zaliczyć: park narodowy, obszary Natura 2000, rezerwat przyrody, zespół przyrodniczo-krajobrazowy oraz pomniki przyrody.

Poniżej przedstawiono wykaz form ochrony przyrody zlokalizowanych na terenie Miasta Świnoujście.

#### Natura 2000

##### 1. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Wolin i Uznam PLH320019

Obszar ochrony siedlisk Wolin i Uznam zajmuje około 30 791,95 ha, z czego ponad 18 % to obszar morski. Obszar stanowi samodzielną jednostkę fizyczno-geograficzną, tj. mezoregion wysp Uznam i Wolin. Wyspy oddziela od siebie cieśnina Świny, a od lądu na zachodzie po stronie niemieckiej Piana, na wschodzie natomiast Dziwna. Obejmuje dwie wyspy: Wolin i Uznam, razem z 5-cio kilometrowym pasem wód przybrzeżnych pomiędzy Karnolicami i Lubinem.

Charakteryzuje się ogromną różnorodnością ekosystemów lądowych, bagiennych i wodnych oraz bogatą florą (1 135 gatunków roślin naczyniowych) w tym wielu gatunków prawnie chronionych, rzadkich bądź zagrożonych. Łącznie w obszarze zidentyfikowano 30 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, a wśród nich siedliska priorytetowe. Do takich należą:

- nadmorskie wydmy szare (doskonale wykształcone i zajmujące największą powierzchnię),
- nadmorskie wrzosowiska bażynowe,
- murawy kserotermiczne ze stanowiskami storczyków,
- żywe torfowiska wysokie,
- torfowiska nakredowe,
- bory i lasy bagienne.

Ogółem wyróżniono tu ponad 60 zbiorowisk roślinnych o naturalnym charakterze (lasy, zarośla, zbiorowiska nabrzeżne, piaskolubne, wodnoblótne, słonorośla). Wybrzeże z wysokimi klifami w okolicach Lubina z roślinnością kserotermiczną podnosi walory przyrodnicze ostoje.

## 2. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018

Obejmuje powierzchnię 52 611,98 ha. Obszar położony jest u ujścia rzeki Odry, obejmuje również jej dolny odcinek, Zalew Szczeciński, Wyspę Chrząszczewską i Zalew Kamieński. Dźwina i Zalew Kamieński to najbardziej naturalne elementy ujścia Odry. Średnia głębokość tego kompleksu wodnego wynosi 3,5-4,0 m. Wokół wybrzeży zalewu ciągną się zmiennej szerokości pływaczki przybrzeżne sięgające niekiedy zwłaszcza po stronie wschodniej 800 m w głąb akwenu. Ich maksymalna głębokość osiąga 1,0-1,5 m.

Laguna, priorytetowy rodzaj siedliska z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, ponad 80 % obszaru. Łącznie zidentyfikowano tu 13 rodzajów siedlisk z tego załącznika. Torfowe obszary Basenu Czarnocińskiego są miejscem występowania wielu prawnie chronionych bądź rzadkich gatunków roślin naczyniowych, a także licznych mchów brunatnych i torfowców. W rejonie Miroszowa w zachodniej części zalewu występuje zjawisko abrazji klifowego brzegu - klif żywy. Zalew Szczeciński ma kluczowe znaczenie dla ichtiofauny regionu, a także Polski. Wstępują tu zarówno gatunki ryb i minogów chronionych, jak i innych, cennych z punktu widzenia biologii, czy gospodarki człowieka.

## 3. Obszar specjalnej ochrony ptaków Delta Świny PLB320002

Zajmuje powierzchnię 11 008,45 ha. Obszar obejmuje wsteczną deltę Świny, wysoczyznową część wyspy Wolin oraz przybrzeżną strefę Zatoki Pomorskiej. Wsteczna (narastająca w kierunku Zalewu Szczecińskiego) delta rzeki i tereny przyległe. Tworzą ją naturalne i sztuczne ramiona Świny - obejmujące położone między nimi wyspy, południowo-zachodnie wybrzeża wyspy Wolin oraz południowo-wschodnie fragmenty wyspy Uznam, przylegające do Kanału Piastowskiego.

Obszar obejmuje ostoję ptasią o randze europejskiej PL001. Występuje w niej, co najmniej 38 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 27 gatunków ptaków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje tu ponad 160 gatunków, a liczba stwierdzonych przekracza 240. Jest to ważna ostoja wodniczki - gniazduje tutaj 1-3 % populacji krajowej. W okresie lęgowym gnieździ się tutaj ponad 1 % populacji krajowej bielika i krakwy. Nieregularnie podejmują tutaj lęgi batalion i biegus zmienny. Lęgi wyprowadza tutaj również derkacz. Poza okresem lęgowym na obszarze występują znaczące koncentracje zimujących nurogęsi, gęgaw, bielaczka.

## 4. Obszar specjalnej ochrony ptaków Zalew Szczeciński PLB320009

Zajmuje powierzchnię 47 194,57 ha. Obszar obejmuje polską część Zalewu Szczecińskiego. Zbiornik jest płytki (średnia głębokość 2-3 m) i bardzo żyzny, o niezwykle wysokim zagęszczeniu organizmów bentosowych i bogatym rybostanie.

Jest to ostoja ptasia o randze europejskiej E02. Występuje co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Obszar ten to bardzo ważna ostoja ptaków wodno-błotnych przede wszystkim w okresie wędrówek i zimą. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1 % populacji krajowej następujących gatunków ptaków: gęgawa, czernica, bielik (PCK), błotniak zbożowy (PCK), kania czarna (PCK), biegus zmienny (schinzii) (PCK), gąsiorek, ohar (PCK), perkoz dwuczuby, kropiatkasiewiczka obrożna (PCK); w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje kania ruda (PCK), łyska i zimorodek; wodniczka (PCK) występuje w liczbie zaledwie 0-4 samców.

### Park narodowy

W granicach administracyjnych miasta znajdują się granice **Wolińskiego Parku Narodowego**. Został on powołany Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 marca 1960 r. w sprawie utworzenia Wolińskiego Parku Narodowego.



Woliński Park Narodowy obejmuje ochroną część wyspy Wolin. Szczególne walory Parku to: odcinek polskiego wybrzeża klifowego, dobrze zachowane lasy bukowe, unikalna, wyspiarska delta Świny, przybrzeżny pas wód Bałtyku. Do roku 1996 Park zajmował powierzchnię 4 691 ha, włączono w jego granice obszar 1 mili morskiej wód przybrzeżnych Bałtyku, archipelag wysp we wstecznej delcie Świny wraz z otaczającymi je wodami Zalewu Szczecińskiego. Obecna powierzchnia Parku wynosi 10 937 ha, w tym ekosystemy leśne zajmują 4 648,53 ha (42,50 % powierzchni Parku), ekosystemy wodne 4 681,41 ha (42,80 %) i ekosystemy lądowe nieleśne 1 607,46 ha (14,70 %). Ochroną ściśłą objęto obszary o łącznej powierzchni 498,72 ha (4,56 %).

Większą część terenów Wolińskiego Parku Narodowego na wyspie Wolin, zajmują aktualnie leśne zbiorowiska roślinne (ok. 4 600 ha). Wśród drzew dominują w nich trzy gatunki: sosna pospolita (*Pinus silvestris*) - głównie w borach sosnowych, z optimum w nadmorskim borze sosnowym, buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*) - głównie w buczynach, oraz dąb bezszypułkowy (*Quercus petraea*) - głównie w lasach acidofilnych z pomorskim lasem brzoźowo - dębowym na czele.

Najrzadziej spotykanym gatunkiem jest aktualnie olsza czarna (*Alnus glutinosa*) - budująca olsy.

### Rezerwat przyrody

Na terenie miasta znajduje się jeden rezerwat przyrody, tj.: **Karsiborskie Paprocie**. Jest to rezerwat florystyczny, o powierzchni około 38,10 ha.

Rezerwat usytuowany jest na wyspie Uznam (w okolicach ujścia Kanału Piastowskiego do Zalewu Szczecińskiego). Celami ochrony przyrody w rezerwacie przyrody „Karsiborskie Paprocie” jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych najliczniejszego na Pomorzu Zachodnim stanowiska paproci - długosza królewskiego (*Osmunda regalis*) i wiciokrzewu pomorskiego, siedliska dąbrowy acidofilnej oraz chronionych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.

Długosz królewski jest rośliną zanikającą, podlegającą ochronie. Rezerwat to jedno z największych jego skupisk w Polsce.

### Zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Na terenie jednostki został powołany również **Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Torfowiska Uznamskie**. Obszar zajmuje powierzchnię 514,7297 m<sup>2</sup>. Występuje tu swoista różnorodność gleb związanych z procesami bagiennymi (torfy niskie) i aluwialno-eluwialnych (zróznicowane wiekowo wały wydmore), stare lasy liściaste, w tym ponad 150 letnie drzewostany dębowe oraz liczne stanowiska gatunków roślin i zwierząt chronionych.

### Pomniki przyrody

Na terenie miasta znajduje się 21 pomników przyrody.

Wśród drzew objętych tą formą ochrony przyrody znajdują się:

- dąb szypułkowy - ul. Sądzińska (cmentarz), skrzyżowanie ul. Sądzińskiej i Szmaragdowej, ul. Białoruska (szkoła podstawowa, gimnazjum), ul. Sienkiewicza oraz na terenie leśnictwa Świnoujście, dz. 315 obręb 10,
- cedrzyniec kalifornijski - ul. Monte Cassino (przedszkole),
- platan klonolistny - ul. Boh. Września,
- cis pospolity - ul. Boh. Września,
- sosna pospolita - ul. Konopnicka oraz na terenie leśnictwa Świnoujście, dz. 147 obręb 16,
- wiąz Camperdowna - ul. Szopena,
- lipa drobnolistna - ul. I-go Maja,
- świerk sitkajski - leśnictwo Świnoujście, dz. 304/2 obręb 10.

Do pomników przyrody na tym obszarze zalicza się także trzy krzewy typu ostrokrzew kolczasty, zlokalizowane przy ul. Konopnickiej, przy ul. Sienkiewicza oraz ul. Orkana.

### 3. CEL I ZADANIA PROGRAMU

**Celem Programu jest bezpieczne usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obszaru Gminy Miasto Świnoujście.**

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację niżej wymienionych zadań określonych w Programie:

- 3.1. Zwiększenie zakresu wiedzy mieszkańców na temat azbestu, jego bezpiecznego użytkowania i usuwania (likwidacja przyzwolenia społecznego na nielegalne zachowania związane z azbestem – nieuprawniony demontaż i wyrzucanie eternitu m.in. do lasów).
- 3.2. Stworzenie właściwych warunków do wdrożenia obowiązujących przepisów prawnych oraz dobrych praktyk związanych z wyrobami azbestowymi.
- 3.3. Stworzenie sprzyjających warunków usuwania wyrobów azbestowych w całym okresie działania Programu.
- 3.4. Prowadzenie monitorowania powstawania odpadów azbestowych i gospodarki nimi.
- 3.5. Stworzenie systemu dotowania usuwania azbestu.

### 4. AZBEST JEGO CHARAKTERYSTYKA I ZASTOSOWANIA W PRZEMYSŁE I W BUDOWNICTWIE

#### 4.1. Azbest - podstawowe dane

Azbest, niezależnie od różnic w składzie chemicznym i różnic wynikających z budowy krystalicznej są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Ich występowanie jest dość powszechne, ale tylko w niewielu miejscach na kuli ziemskiej azbest był (a niekiedy jeszcze jest) wydobywany na skalę przemysłową.

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów: grupę serpentynów (chryzotyli) i grupę azbestów amfibolowych. Do grupy serpentynów należy tylko jedna odmiana azbestu, azbest chryzotylowy, wydobywany i stosowany w największych ilościach.

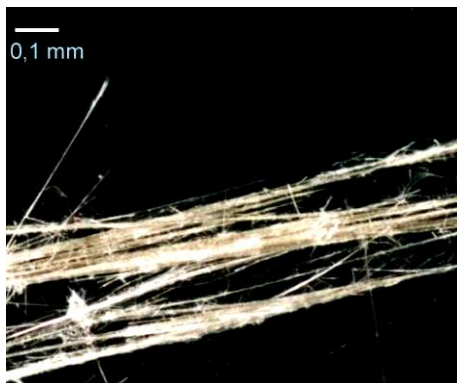
W grupie azbestów amfibolowych praktyczne znaczenie mają dwie odmiany: azbest amozytowy i krokidolitowy. W niewielkich ilościach stosowany był antofilit (należący również do grupy amfiboli) do produkcji filtrów z uwagi na wyjątkowo dużą odporność chemiczną.

Wszystkie odmiany mineralne azbestu krystalizowały w czasie mierzonym okresami geologicznymi w szczelinach w ultra zasadowych skałach w wyniku oddziaływań hydrotermalnych. Co więcej krystalizowały w postaci bardzo cienkich, wydłużonych monokryształów, których długość dochodzi niekiedy do kilkudziesięciu centymetrów.

Chemicznie azbesty są uwodnionymi krzemianami magnezu zawierającymi różne pierwiastki albo jako podstawienia magnezu albo jako roztwory stałe. Warto, jako ciekawostkę dodać, że azbest chryzotylowy krystalizuje w postaci rurek, natomiast azbesty amfibolowe to nieco grubsze pręcikowate kryształy.



Rys. 1. Długo włóknisty azbest chryzotylowy praktycznie niezawierający zanieczyszczeń (Chiny)



Rys. 2. Azbest amozytowy (grupa azbestów amfibolowych)

#### 4.2. Zastosowanie azbestu w przemyśle i budownictwie

Z uwagi na liczne, cenne własności użytkowe azbestu i relatywnie niską cenę, jego szerokie zastosowanie w stosunkowo dużych ilościach miało miejsce, niemal na całym świecie w okresie ostatnich 100 lat. Także i na terenie Polski azbest stosowany był w produkcji wielu wyrobów przemysłowych, lecz przede wszystkim, (co najmniej około 80%) do produkcji materiałów budowlanych. Zatem azbest towarzyszy nam od dawna i wyprodukowano znaczne ilości rozmaitych wyrobów z jego udziałem. W Polsce, głównym ilościowo produktem zawierającym azbest są wyroby azbestowo-cementowe, a w tej liczbie szczególnie płaskie i faliste płyty dachowe i elewacyjne. Szacuje się, że na samych tylko dachach i elewacjach wciąż znajduje się przeszło miliard dwieście milionów m<sup>2</sup> tych płyt, co stanowi około 14,0 milionów ton.

W Polsce azbest stosowano w produkcji następujących grup wyrobów:

- wyroby azbestowo-cementowe [AC] - pokrycia dachowe i elewacyjne,
- rury ciśnieniowe, rury i prostokątne profile stosowane w kanałach wentylacyjnych,
- płyty i kształtki AC w wymiennikach ciepłych,
- niewielkie ilościowo, lecz dawniej powszechnie stosowane kształtki elektrotechniczne (w silnikach elektrycznych, wyłącznikach i instalacjach przemysłowych),
- masy torkretowe i tzw. miękkie izolacje ognioochronne,
- wyroby tekstylne z azbestu - sznury, maty i koce,
- specjalne, wysokowytrzymałe uszczelki przemysłowe, wyłożenia antywibracyjne,
- materiały i okładziny cierne - sprzęgła i hamulce (obecnie wstępujące w starszych dźwigach i windach, niekiedy w sprzęgłach napędów przemysłowych, do niedawna również w samochodach - klocki hamulcowe),
- masy ogniotrwale, masy formierskie,
- filtry przemysłowe i diafragmy do produkcji chloru,
- izolacje cieplne.

Poniższy wykaz podaje dominujące ilościowo rodzaje wyrobów azbestowo -cementowych [AC] produkowanych w Polsce:

- płyty płaskie prasowane tzw. szablony lub płyty „Karo” (PN-66/B -14040),
- płyty faliste i gąsiorzy nie prasowane (PN-68/B-14041), niskofaliste i wysokofaliste,
- płyty płaskie prasowane okładzinowe (PN-70/B-14044),
- rury bezciśnieniowe (kanalizacyjne) (PN-67/B-14753),
- rury ciśnieniowe (PN-68/B-14750),
- kształtki kanalizacyjne (PN-68/B-14752),

- kształtki do przewodów wentylacyjnych (BN-73/8865-10),
- płytki „PACE” oraz kształtki [AC] prasowane nieimpregnowane dla elektrotechniki (BN-67/6758-01, BN-70/6754-01),
- zbiorniki na wodę,
- osłony do kanałów spalinowych,
- kształtki do wentylacji zewnętrznych,
- kształtki do osłon rurociągów ciepłowniczych.

Pośród płyt płaskich najczęściej na dachach stosowano, zwłaszcza w południowej Polsce płyty typu „Karo” nazywane też, nieprawidłowo szablonami. Były to płyty o wymiarach 400 x 400 mm i grubości 6 mm. Płyty te dzięki dodatkowemu zagęszczeniu w procesie prasowania cechują się mniejszą porowatością niż płyty faliste. Różnica ta jest dość duża, co uwidacznia nasiąkliwość wynosząca dla płyt „Karo”, 16% podczas gdy nasiąkliwość płyt falistych wynosi nawet 27%. Mała porowatość płyt prasowanych pozwala przypuszczać, że ich odporność na korozję będzie lepsza niż płyt nieprasowanych. Tak jest w istocie i świadczą za tym liczne obserwacje dachów po wielu latach eksploatacji.

Zakres produkowanych (stosowanych) płyt falistych, (pomimo „podobnych” kształtów) był bardzo obszerny. Wynikało to z zakresu i skali produkcji jak również faktu, że płyty były produkowane w kilku krajach dawnego bloku socjalistycznego.

#### 4.3. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Są dwie klasy w zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej.

Klasa I („miękkie”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m<sup>3</sup>, zawierające powyżej 20 % azbestu. Najczęściej stosowane w tej grupie były wyroby tekstylne, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury, płytki podłogowe PCW, masy azbestowe natryskowe stosowane były jako izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych.

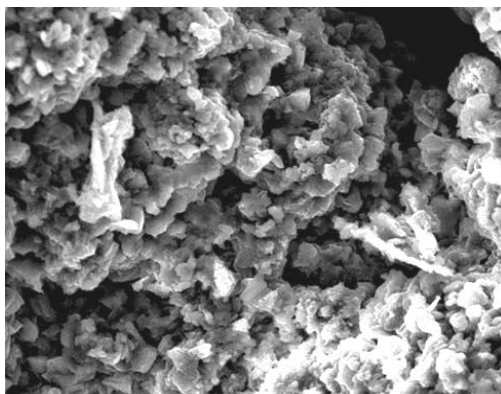
Klasa II („twarde”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m<sup>3</sup>, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane. Niebezpieczeństwo dla zdrowia i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów, rozbijanie, zrzucanie). W grupie tej najbardziej rozpowszechnione są płyty azbestowo- cementowe faliste oraz płyty „karo” stosowane jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne. Płyty płaskie wykorzystywane były jako elewacje zewnętrzne, ściany osłonowe, ściany działowe, osłony ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych w budownictwie wielo-kondygnacyjnym.

W mniejszych ilościach stosowano rury, w instalacjach wodociągowych i kanalizacyjnych, a także jako przewody kominowe i zsypy.

#### 4.4. Korozja powierzchni płyt azbestowych i emisja włókien azbestu

Wyroby azbestowo - cementowe ze względu na rodzaj zastosowanych substancji składowych można porównać z betonem towarowym. Korozja eternitu (nazwa towarowa wyrobów azbestowo-cementowych) przebiega podobnie jak korozja betonu. Określenie czasu „technicznego życia” eternitu zależne od wielu czynników, jest przedmiotem aktywnej dyskusji środowisk naukowych. Ze względu na zróżnicowanie czynników korozyjnych występujących w środowisku przyjmuje się, że przeciętny okres użytkowania waha się od 20 do 60 lat. Z tych powodów określono, że uśredniony czas użytkowania wyrobów eternitowych (zawierających od 9,5% - 12,5% czystego azbestu) to ok. 30 lat.

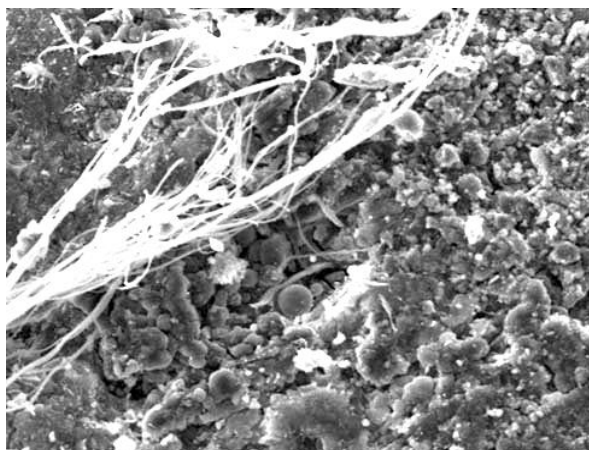
Po osiągnięciu wieku technologicznego (około 30 lat) z wyrobów azbestowo-cementowych rozpoczyna się „samoistne” pylenie włókien azbestu.



Rys. 3. Korozja płyt a-c – płyty KARO - widoczne pod mikroskopem włókna azbestu (pow. 1000x) (wg J.Dyczek)

W niektórych przypadkach stan ten może wystąpić zarówno wcześniej jak i później. Powoduje to pojawianie się zwiększonego stężenia włókien w otoczeniu obiektów z wbudowanym azbestem. Dodatkowym źródłem emisji tychże włókien są wyroby z odłamanymi częściami, bądź całkowicie popękane. Kolejnym powodem zwiększenia emisji włókien do powietrza atmosferycznego jest korozja biologiczna, czyli obecność glonów i mchów na powierzchni płyty eternitowej.

Największym źródłem zagrożenia pyłami azbestu są wszelkie prace wykonywane przy wyrobach zawierających azbest.



Rys. 4. Korozja płyt a-c – widoczna wiązka całkowicie odsłoniętych włókien (pow. 400x) (wg J.Dyczek)

Biorąc pod uwagę roboty polegające na demontażu wyrobów zawierających azbest twarde (gęstość powyżej 1000 kg/m<sup>3</sup>), istniejące wymogi prawne zapewniają dużą prewencję pylenia włókien azbestu (oczywiście pod warunkiem bezwzględnego stosowania się do procedur i przepisów oraz dobrych praktyk przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest). Podobnie sytuacja wygląda, gdy mamy do czynienia z transportem i unieszkodliwieniem. Przykładem tego niech będą badania prowadzone na składowiskach wyrobów azbestowych, gdzie notowane stężenia włókien azbestu nie przekraczają norm ustalonych dla powietrza, jakim oddychają ludzie w strefie zamieszkania.

Natomiast demontaż (a w zasadzie zrywanie eternitu z dachów i elewacji) przez osoby nieuprawnione i nieprzeszkolone doprowadza do znacznych przekroczeń norm czystości powietrza w zakresie zapylenia pyłem i włóknami azbestu. Karygodną praktyką jest wyrzucanie wyrobów azbestowych do lasów, rowów i innych miejsc. Powoduje to nie tylko znaczne skażenie powietrza w okolicy (najczęściej czystego, bo leśnego), ale również ryzyko rozprzestrzenienia po większym terenie i potęgowanie skażenia. Obserwowany jest także proceder, (choć zmniejsza

się ostatnio już jego skala) przenoszenia eternitu z jednego dachu na drugi. Powoduje to skażenie podczas zdejmowania z pierwszego dachu, (roboty są wykonywane przez osoby przypadkowe, do tego w pośpiechu), również podczas transportu, a szczególnie w czasie układania zdemontowanych uprzednio płyt na dachu docelowym.

Wszystkie opisywane powyżej, naganne zachowania kuriozalnie uzyskują akceptację społeczną (pomimo faktu, iż tego rodzaju działania szkodzą zdrowiu tegoż społeczeństwa) i w efekcie uchodzą karze pomimo funkcjonowania odpowiednich przepisów.

Pozostałe źródła emisji poza wspomnianymi z obiektów budowlanych, są sukcesywnie likwidowane. Jednym z największych jest emisja włókien z wyrobów i części samochodowych. Azbest był używany jako domieszka, bądź główny składnik różnych części zamiennych przemysłu samochodowego – głównie okładzin ciernych. Zatem źródłem emisji pozostają samochody używające starych (już zakazanych części), bądź importowanych głównie z krajów byłego Związku Radzieckiego, gdzie stosowanie azbestu nie jest zabronione. Istnieje również śladowa ilość włókien azbestu w powietrzu pochodzenia naturalnego. Jednakże w polskich warunkach (z uwagi na niewystępowanie naturalnych złóż azbestu) jest to ilość praktycznie pomijalna (na poziomie tła).

## **5. PROGRAM RZĄDOWY USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST STOSOWANYCH NA TERYTORIUM POLSKI - W ASPEKTCIE LOKALNEGO PROGRAMU**

### **5.1. Wprowadzenie**

W dniu 14 maja 2002 r. Rada Ministrów przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” zwany dalej „Programem”.

Aktualnie obowiązującym dokumentem jest **Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (POKzA)** uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 2009 r., zmieniony uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r., który jest kontynuacją i aktualizacją przyjętego pierwotnie Programu.

POKzA powstał w wyniku:

- realizacji przyjętej przez Sejm RP Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. - w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), w której Radę Ministrów zobowiązano do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski;
- realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20) oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy;
- potrzeby oczyszczania kraju z azbestu oraz wyrobów zawierających ten surowiec;
- po uwzględnieniu wniosków z pierwszego etapu realizacji poprzedniego Programu Rządowego, Ministerstwo Gospodarki od 1997 r. wykonało szereg prac i ekspertyz, stanowiących niezbędny materiał bazowy do programów wycofywania azbestu z gospodarki, szczególnie z budownictwa.

Ponadto opracowano m.in.:

- W 2001 r. "Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest" dla lokalnych władz samorządowych oraz przedsiębiorstw zajmujących się naprawą lub usuwaniem tych wyrobów.
- W 2003 r. „Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest” (uwzględniający Program oraz przepisy zawarte w nowych ustawach i wielu aktach wykonawczych do tych ustaw, które weszły w życie po 2001 r.).

- W 2008 r. - "Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych" (stan prawny na 30 września 2008 r.).

Do koordynowania prac dotyczących opracowania Programu, utworzono w Ministerstwie Gospodarki, zespół roboczy - Radę Programową reprezentującą zainteresowane resorty i urzędy centralne:

- Ministerstwa: Finansów, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Środowiska, Zdrowia, Infrastruktury i Budownictwa oraz Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Główny Urząd Nadzoru Budowlanego, Państwową Inspekcję Pracy, Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- oraz Urzędy Marszałkowskie z całego kraju.

Ponadto, na rzecz powstania programu pracowali uznani zarówno w kraju, jak i za granicą eksperci z dziedzin: przemysłu, zdrowia, środowiska oraz rozwiązywania problemów związanych z azbestem.

## 5.2. Zawartość i dane z POKzA

"POKzA" jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań ustalonych w Programie, czyli:

1. Usuwanie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
2. Minimalizowanie negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
3. Likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Określa on także nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

POKzA realizuje wnioski zawarte w "Raporcie z realizacji w latach 2003-2007 Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski" poprzez wprowadzenie jako priorytetowych zadań legislacyjnych, uruchomienie wsparcia finansowego dla działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz usprawnienie systemu monitoringu realizacji POKzA.

Wsparcie finansowe ze środków budżetowych pozostających w gestii Ministra Gospodarki ukierunkowane jest głównie na wzmocnienie procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przez dofinansowanie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich planów usuwania wyrobów zawierających azbest. Jest również przeznaczane na prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych, w tym szkoleń dla administracji publicznej oraz szkoleń lokalnych, dzięki którym zostanie wzmocniony proces usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm.

POKzA grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

Zadania legislacyjne;

Działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii unicestwiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;

Zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do unicestwiania włókien azbestowych;

Monitoring realizacji POKzA przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;

Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.

Szacuje się, że na terenie Kraju nadal użytkowane jest ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest (w latach 2003 - 2008 usunięto ok. 1 mln ton).

Trwałość płyt azbestowo-cementowych (A-C) określa się na około 30 lat, okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. Według danych zawartych w „Informacji o realizacji w latach 2009 – 2010 „Programu oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” aby osiągnąć założony cel, tj. usunąć do końca 2032 r. 14,25 mln Mg wyrobów zawierających azbest należy czterokrotnie zwiększyć tempo usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.

W tym czasie powstawać będzie znaczna ilość odpadów, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1923) sklasyfikowane zostały na liście odpadów niebezpiecznych.

### 5.3 Cele POKzA

#### Główne cele POKzA to:

Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;  
Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;  
Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele POKzA będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu.

Szacuje się, że na terenie kraju w 2008 r. znajdowało się ok. 13,5 mln ton wyrobów zawierających azbest (w latach 2003-2008 usunięto ok. 1 mln ton). Przyjmuje się, iż następujące ilości odpadów zawierających azbest zostaną wycofane z użytkowania w kolejnych latach:

w latach 2009–2012 około 28% odpadów (4 mln ton),

w latach 2013–2022 około 35% odpadów (5,1 mln ton),

w latach 2023–2032 około 37% odpadów (5,4 mln ton).

#### POKzA tworzy nowe możliwości, m.in.:

Składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych.

Wdrażanie nowych technologii umożliwiających unieszkodliwienie włókien azbestu.

Pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania, (dot. rur i instalacji podziemnych).

#### Ponadto POKzA ustala co następuje:

Do 2012 r. przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji Programu.

Zwiększenie zaangażowania administracji samorządowej, szczególnie gmin.

#### Założenia POKzA

W Polsce około 85% azbestu znajduje się w wyrobach budowlanych.

Usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest działalnością remontowo-budowlaną i przynieść powinna znaczne ożywienie gospodarcze w dziedzinie budownictwa i produkcji materiałów budowlanych.

Powinien powstać rynek usług kredytowo-bankowych dla obsługi nowych klientów z atrakcyjnymi ofertami dla mniej zamożnych właścicieli obiektów budowlanych,



Powstaną dochody z podatków i opłat z tytułu usuwania wyrobów zawierających azbest, a także składowania ich jako odpadów.

Niezbędna jest ratyfikacja przez Polskę Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) Nr 162 z 1986r. oraz dostosowanie się do wymagań dyrektyw dotyczących azbestu, których stosowanie stanowić będzie obowiązek po wejściu Polski do Unii Europejskiej.

Nadrzędne znaczenie ma ograniczenie wzrastającej ilości zachorowań i zgonów w Polsce (analogicznie, jak w Europie), wywoływanych szkodliwością azbestu. Potrzeba ochrony zdrowia i życia ludności zasadnym czyni skierowanie środków z funduszy ekologicznych na wsparcie Programu.

#### **5.4 Składowanie (unieszkodliwianie) odpadów azbestowych**

Jedyną metodą aktualnie, powszechnie stosowaną unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie.

##### **Składowanie wyrobów zawierających azbest**

Problem unieszkodliwiania azbestu i wyrobów zawierających azbest składowanych na istniejących i nowych składowiskach, zostanie rozwiązany w ramach wdrożenia Dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz.U. UE.L. 1999. 182.1 z późn. zm.).

Istniejące składowiska niespełniające wymagań w/w Dyrektywy powinny zostać zmodernizowane najpóźniej do dnia 1 lipca 2012 r.. W przypadku braku modernizacji powinny zostać zamknięte.

Nowe składowiska odpadów azbestowych spełniać powinny wymagania konstrukcyjne Dyrektywy z chwilą ich zakładania.

Dostosowanie do wymagań prawa wspólnotowego w zakresie gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznym (w tym azbest) zaliczone zostało do priorytetów w NPPC (Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa) w obszarze środowiska.

Zakłada się, że potrzeba jest w sumie jeszcze 56 składowisk o powierzchniach 1ha, 2ha i 5 ha.

Wybór miejsc lokalizacji składowisk należy dokonać w oparciu o wytyczne zawarte w Dyrektywie, o której mowy wyżej oraz rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r. poz. 523).

Z POKzA wynika, że ilość składowisk potrzebnych w danym województwie zależy od przyjętych koncepcji budowy:

dużego „centralnego” składowiska o powierzchni ok. 10 ha dla potrzeb regionu lub jego znacznej części,

średnich składowisk o powierzchni ok. 5 ha,

małych składowisk o powierzchni do 2 ha lokalizowanych przy istniejących składowiskach komunalnych na wydzielonych częściach składowisk z możliwością rozbudowy pozwalającą na składowanie odpadów w następnych latach.

Jako optymalną głębokość składowania przyjęto 8 m warstwowo układanych opakowanych odpadów, które po wypełnieniu składowiska przysypywane są 2 m warstwą gruntu.

#### **5.5 Szacowane koszty realizacji POKzA w okresie 30 lat**

Koszt realizacji POKzA oszacowano na podstawie następujących założeń.

W całym kraju pozostało do usunięcia 14,5 mln ton wyrobów azbestowych, łączny koszt ich demontażu i transportu oraz unieszkodliwienia wytworzonych odpadów zawierających azbest szacuje się na kwotę ok. 40 mld zł.

Koszt budowy przewidzianych 56 składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest oszacowano na kwotę ok. 260 mln zł.

Pozostające w dyspozycji Ministra Rozwoju środki finansowe z budżetu państwa, przeznaczone mają być na wspieranie opracowania planów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz działań edukacyjno-informacyjnych oraz monitoringu Programu.

Na działania te skierowano środki w kwocie 53,2 mln zł.

Środki finansowe jednostek samorządu terytorialnego konieczne na wykonywanie i aktualizowanie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest szacuje się na ok. 40 mln zł.

### **5.6 Szacowane dochody POKzA**

Dla budżetu państwa z tytułu usuwania wyrobów azbestowych, produkcji i sprzedaży nowych pokryć, eksploatacji składowisk (VAT i podatek dochodowy).

Dla budżetu państwa z tytułu powstania i funkcjonowania firm demontujących i transportujących.

Wynikające z przyrostu wartości obiektów i mieszkań, gruntów budowlanych i ornych.

### **5.7. Przeznaczenie środków finansowych zarezerwowanych w POKzA**

Szkolenia pracowników administracji publicznej w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu.

Utworzenie ośrodka referencyjnego badań i oceny ryzyka zdrowotnego z azbestem.

Dofinansowanie powstawania Programów usuwania azbestu w ramach corocznego konkursu.

Oczyszczanie miejsc publicznych.

Budowa składowisk odpadów azbestowych, (chwilowo niedostępne).

Monitorowanie realizacji Programu.

Działalność informacyjno-popularyzacyjna w mediach na temat bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania.

### **5.8. Zarządzanie POKzA**

Interdyscyplinarność POKzA wymaga koordynacji pracy wszystkich jednostek i instytucji odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji. Dlatego też zadania przewidziane Programem są realizowane na trzech poziomach:

centralnym – Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki w strukturze ministerstwa Główny Koordynator Programu,

wojewódzkim – samorząd województwa,

lokalnym – samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Minister Gospodarki powołał Głównego Koordynatora, który jest odpowiedzialny za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw we wdrażaniu Programu. Utworzona została również Rada Programowa jako organ inicjatywny, opiniotwórczy i doradczy. Rada liczy 37 członków i w jej skład wchodzi przedstawiciele zainteresowanych resortów, instytucji, wszystkich urzędów marszałkowskich oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Dla usprawnienia pracy Rady powołano 2 komisje problemowe:

komisję budżetową,

komisję legislacyjną,

Zmodyfikowany POKzA w sposób bardziej skuteczny ma wpłynąć na realizację założeń POKzA, uwzględniając doświadczenia z pierwszych lat funkcjonowania Programu.

## 6. PROCEDURY BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Procedury są swego rodzaju przewodnikiem dla osób i instytucji uczestniczących w procesach unieszkodliwiania azbestu. Problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została uszeregowana w IV grupach tematycznych obejmujących łącznie 6 procedur, które schematycznie przedstawiono na następujących stronach.

Poniżej omawiamy poszczególne procedury od 1 do 5 z pominięciem procedury 6 z powodu braku potrzeby stosowania jej w specyfice Miasta Świnoujście między innymi z powodu niewystępowania i nieplanowania realizacji składowiska odpadów azbestowych.

### GRUPA I

**Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.**

**Procedura 1** dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.

**Procedura 2** dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest

### GRUPA II

**Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.**

**Procedura 3** dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.

**Procedura 4** dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji.

### GRUPA III

**Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.**

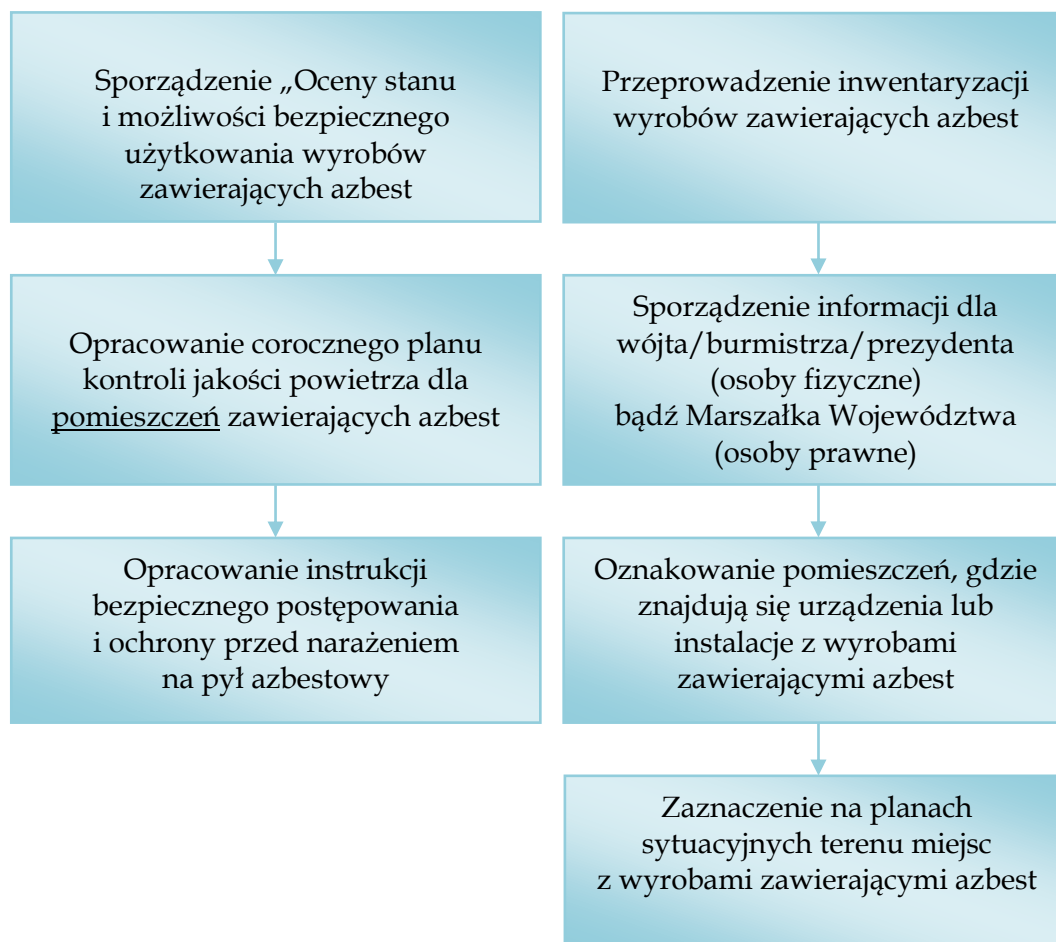
**Procedura 5** dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

### GRUPA IV

**Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.**

**Procedura 6** dotycząca składowania odpadów na składowisku przeznaczonym do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest lub innym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne.

**PROCEDURA 1** Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.



**Cel procedury**

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków oraz zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Wyznacza ona obowiązki i kierunki działań, jakie obowiązani są podejmować właściciele/zarządzający obiektami, na których zidentyfikowano wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy więc- mówiąc skrótowo - bezpiecznego ich użytkowania.

**Opis szczegółowy**

Obecnie właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu - gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest - ma obowiązek sporządzenia - „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” zwanej dalej Oceną. Od dnia 18 września 2010 r. obowiązuje nowy wzór arkusza ocen aczkolwiek kwalifikacja do trzech stopni pilności nie uległa zmianie. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej - sporządzają następne oceny w terminach wynikających z warunków poprzedniej Oceny - tzn.:

Po 5-u latach - jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,

Po 1-m roku - jeżeli przy poprzedniej Ocenie ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia - powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Na podstawie przeprowadzonej „Oceny...” osoba fizyczna (niebędąca przedsiębiorcą), a wykorzystująca/użytkująca wyroby zawierające azbest ujmuje wynik inwentaryzacji w "Informacji o wyrobach zawierających azbest" i przedkłada ją rokrocznie w terminie do dnia 31 stycznia odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi gminy. Osoby prawne przedkładają taką samą informację marszałkowi województwa.

Należy pamiętać, iż „Informację...” sporządza się w dwóch egzemplarzach:

jeden egzemplarz przedkłada się w formie pisemnej właściwemu organowi;

drugi egzemplarz przechowuje się przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Właściciel lub zarządca zobowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest, - co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie a także na zaktualizowanie ewidencji. Aktualnie posiadana wiedza na temat zasobów zdobyta w toku inwentaryzacji przeprowadzonej w bieżącym roku powinna stanowić bazę wyjściową do dalszego prowadzenia gospodarki azbestem.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

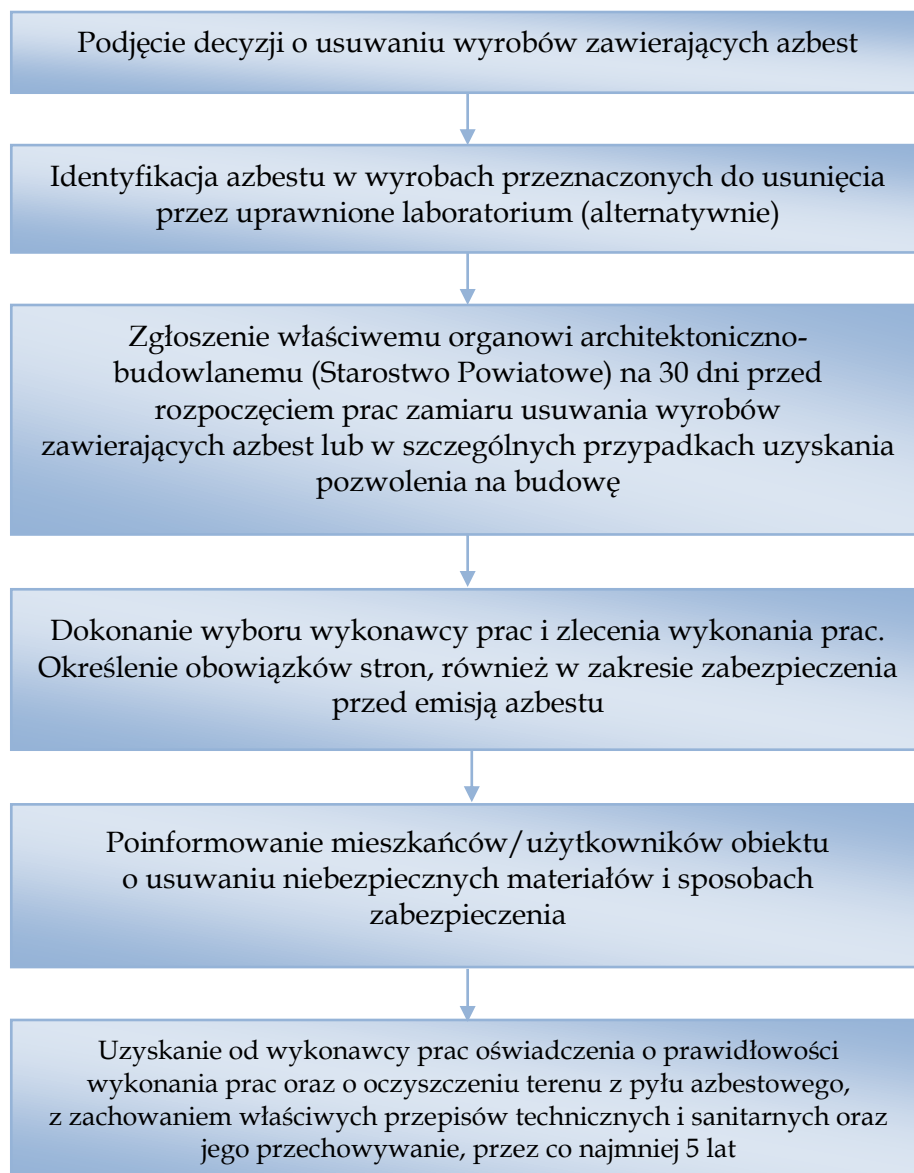
Oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest - odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu;

Opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i ochrony przed narażeniem na pył azbestowy;

Zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest (nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami). Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej).

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m<sup>3</sup> (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także, gdy te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska - właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

**PROCEDURA 2** Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.



**Opis procedury**

Procedura dotyczy obowiązków i sposobów postępowania właścicieli lub zarządzających obiektami z zabudowanymi wyrobami z azbestem w toku czynności zmierzających do usunięcia wyrobów azbestowych.

**Cel procedury**

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

### **Zakres procedury**

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

### **Szczegółowy opis:**

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest – powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w użytkowanych wyrobach. Badanie takie powinno być wykonane przez uprawnione do takich prac akredytowane laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów. Identyfikacja jest wymagana – o ile informacja o rodzaju azbestu, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu, bądź właściciel nie posiada takowej wiedzy.

Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

Sporządzaniu Oceny;

Sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta gminy;

Zleceniu wykonania prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – fachowo przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenia czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach.

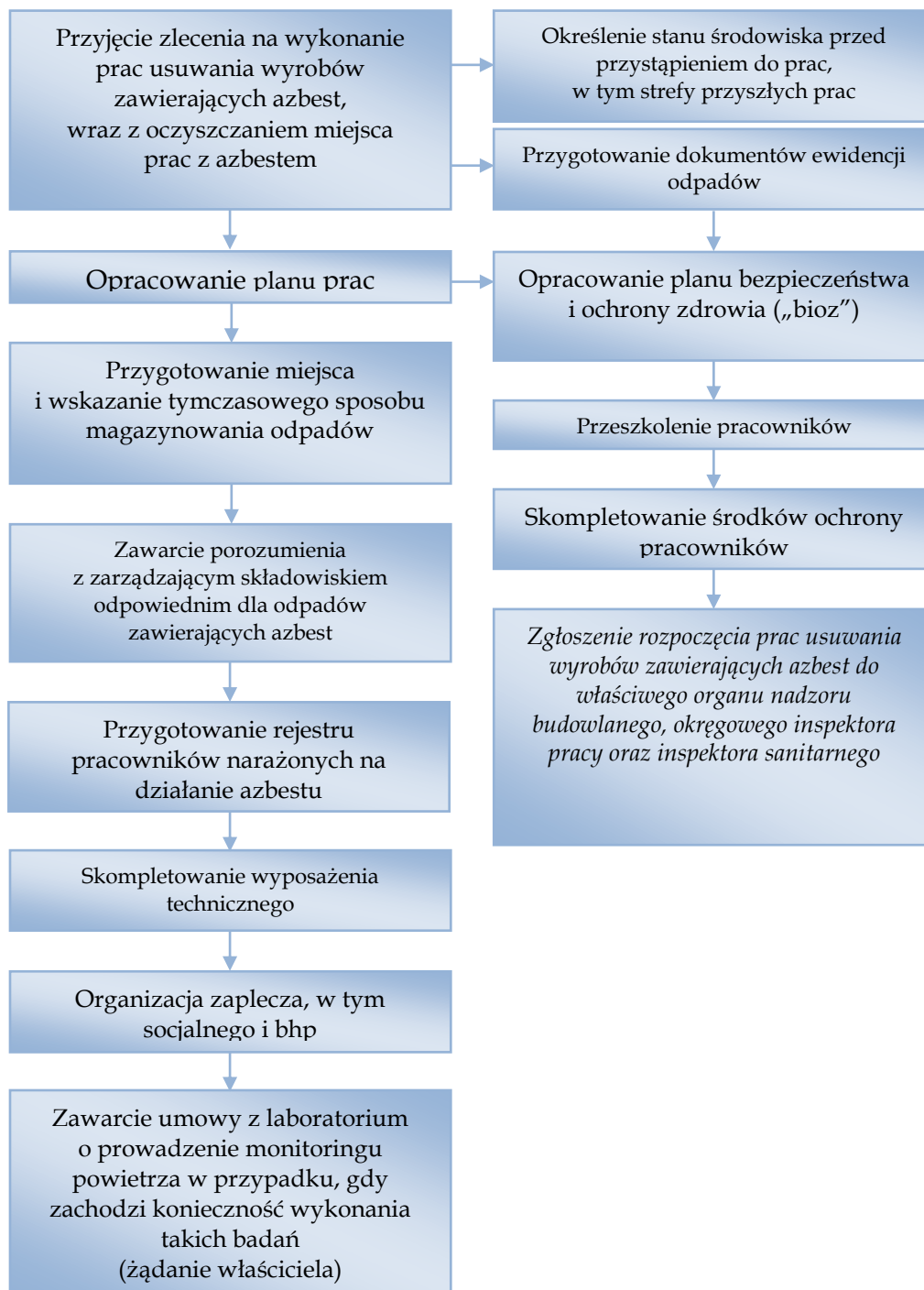
W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Na podstawie art. 29 i 30 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1332) właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji, urządzenia lub terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu (Starostwo Powiatowe) zamiaru wykonywania tych prac – na 30 dni przed ich rozpoczęciem (procedura „milczącej zgody”) – jest to zgłoszenie robót budowlanych nie wymagających zezwolenia.

Po dopełnieniu obowiązków formalno-prawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac – wytwórcy odpadów. Zleca wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. Właściciel/Zarządca może zawrzeć umowę z Wykonawcą. W umowie powinny być sprecyzowane obowiązki i uprawnienia stron. Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania prac i oczyszczenia terenu z pyłu azbestowego, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5 lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji, urządzenia lub terenu. Wykonawca obowiązany jest wystawić i przekazać Właścicielowi/Zarządcy dokumenty takie jak karta ewidencji odpadu oraz karta przekazania odpadu, poświadczona przez uprawnione składowisko, że wymienione w niej odpady znalazły się w tym miejscu.

**PROCEDURA 3** Dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.



**Cel procedury**

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest lub ich zabezpieczenia. Procedura dotyczy podmiotów gospodarczych zajmujących się gospodarką odpadami niebezpiecznymi (azbestem) oraz ich współpracy z właścicielem.



### **Zakres procedury**

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

### **Opis szczegółowy**

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, jest – w rozumieniu ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. z 2016r. poz. 1987) - „**wytwórcą odpadów**”.

Zgodnie z w/w ustawą jako wytwórcę odpadów rozumie się każdego, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów (pierwotny wytwórca odpadów), oraz każdego, kto przeprowadza wstępną obróbkę, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów. Wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej.

Według obowiązującego prawa niedopuszczalne jest prowadzenie gospodarki odpadami azbestowymi przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami w żadnej skali.

### **Zgodnie z obowiązującymi przepisami niedopuszczalny jest demontaż wyrobów azbestowych we własnym zakresie.**

Przestrzeganie prawa zobowiązuje każdego obywatela, który jest świadkiem takich praktyk (np. samodzielny demontaż) do powiadomienia odpowiednich służb (m.in. PIP, Sanepid, Nadzór Budowlany, Straż Miejska lub Policja).

Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami obowiązującej ustawy o odpadach.

Obecnie Marszałek województwa zobowiązany jest do prowadzenia rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami. Wpisu do rejestru dokonuje się na wniosek lub z urzędu.

### **Ewidencja odpadów.**

Zgodnie z art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach ( t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1987) posiadacz odpadów, powinien prowadzić ewidencję powstających odpadów z zastosowaniem karty ewidencji odpadów prowadzonej odrębnie dla każdego rodzaju odpadu oraz karty przekazania odpadu (zgodnie ze wzorami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2014r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz.U. z 2014r., poz. 1973).

Zgodnie z art. 237 podmioty, o których mowa w art. 73 i art. 75, obowiązane przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz.U. z 2013 r. poz. 21) do sporządzania i składania zbiorczych zestawień danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów (na podstawie art. 37 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (Dz.U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.) sporządzają i składają je za lata 2012-2014, stosując przepisy dotychczasowe, w terminie do 15 marca roku kolejnego za poprzedni rok kalendarzowy (tzw. rok sprawozdawczy)).

Przepisy przejściowe obowiązują przez dwa lata do czasu utworzenia rejestru przez Marszałka województwa.

Należy zaznaczyć iż, kto wbrew obowiązkowi, nie sporządza i nie przekazuje tych zbiorczych zestawień danych, sprawozdań lub wykazu zakładów przetwarzania lub wykonuje ten obowiązek nieterminowo lub niezgodnie ze stanem rzeczywistym podlega karze, o której mowa w art. 200 ustawy o odpadach.

Dotychczasowe decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi i decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami, wydane na podstawie przepisów dotychczasowych, wygasają z dniem wejścia w życie „nowej” ustawy o odpadach, z zastrzeżeniem art. 232 ust. 3 (art. 231 ust. 1).

Informacje o wytwarzanych odpadach i o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami, złożone na podstawie przepisów dotychczasowych, tracą ważność z dniem wejścia w życie „nowej” ustawy o odpadach (art. 231 ust. 2).

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego przyjęcia takiego zlecenia, koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać:

określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,

aktualną ocenę,

przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,

ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,

określenie rodzajów i metod pracy,

określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza.

Następnie powinien zostać opracowany Plan Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia, zwany planem „BIOZ”, obejmujący m.in.

Informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określającą skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsca i czas wystąpienia,

Informacje o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,

Informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:

określenia zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,

konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczającej przed skutkami zagrożeń,

zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,

Określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,

Wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca ma obowiązek zapoznania pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie dotyczącego bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Wykonawca prac ma obowiązek przeszkolenia wszystkich osób pozostających w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace – w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami a także bezpieczeństwa i higieny takich prac. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami odpowiedniego rozporządzenia Ministra Pracy, przez upoważnioną do takiej działalności instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem. Skompletowanie środków ochrony pracowników tj. odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach.

Wykonawca zobowiązany jest do zgłoszenia rozpoczęcia prac usuwania wyrobów zawierających azbest do właściwego organu nadzoru budowlanego, okręgowego inspektora pracy oraz właściwego inspektora sanitarnego w terminie minimum 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest zobowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usunięciu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót na skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego.

Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku - w zależności od określenia stanu środowiska, dokonanego przed przystąpieniem do wykonywania prac.

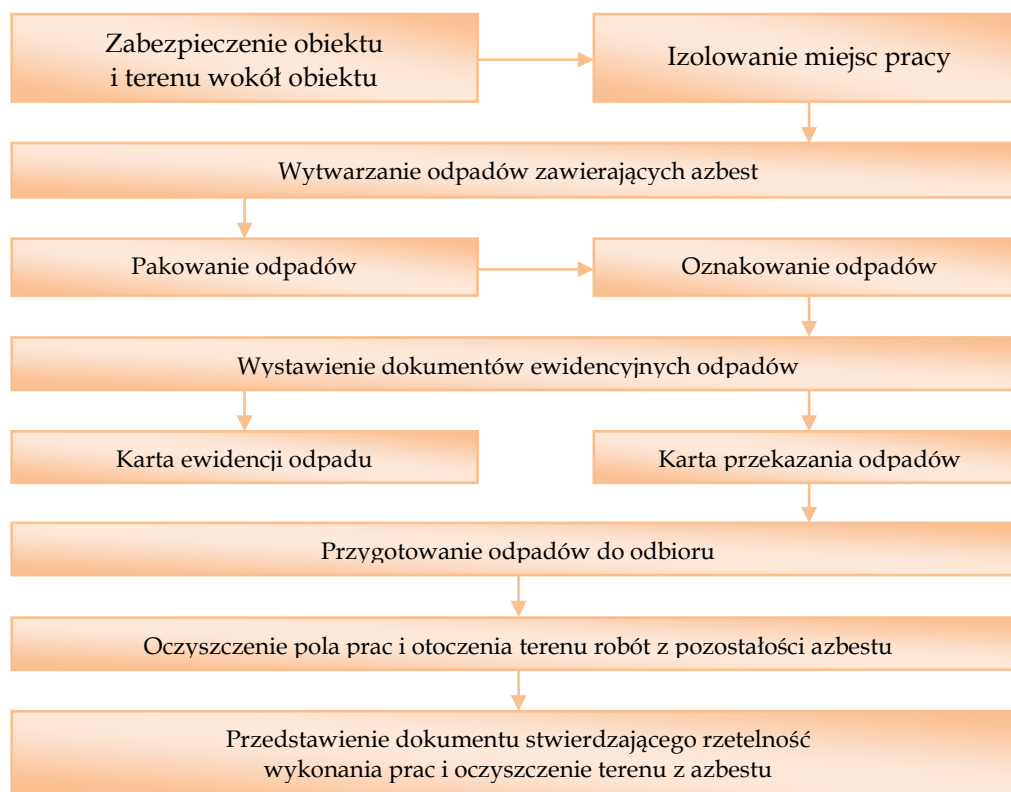
Jeżeli usuwane wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż  $1000\text{kg}/\text{m}^3$ , a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych - niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej: urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,

pomieszczenia na szatnie czyste i brudne,

pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac - w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest - a także występującego stopnia narażenia na azbest - mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

**PROCEDURA 4** Dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu/terenu/ instalacji azbestu



**Cel procedury**

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – będących, w rozumieniu ustawy o odpadach – wytwórcami odpadów niebezpiecznych.

**Zakres procedury**

Zakres procedury obejmuje okres od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

**Opis szczegółowy**

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może nastąpić w wyniku prowadzenia prac.

Ogrodzenie terenu powinno nastąpić z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 1 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania techniczne:

nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy, demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,

odspajania wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,

prowadzenia kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,

składowanie na tej samej zmianie roboczej, usuniętych odpadów zawierających azbest, po ich szczelnym opakowaniu - na miejscu tymczasowego magazynowania odpadów,

codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń - z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

Dobre praktyki przy pracach polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest proponują aby w przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000kg/m<sup>3</sup> (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest, w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub, jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych to powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Należą do nich:

komory dekontaminacyjne (śluzы) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między pomieszczeniem stanowiącym strefę prac, a innymi pomieszczeniami lub na zewnątrz obiektu,

zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej, inne metody, określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia, środki zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000kg/m<sup>3</sup> a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m<sup>3</sup> powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, stosuje się:

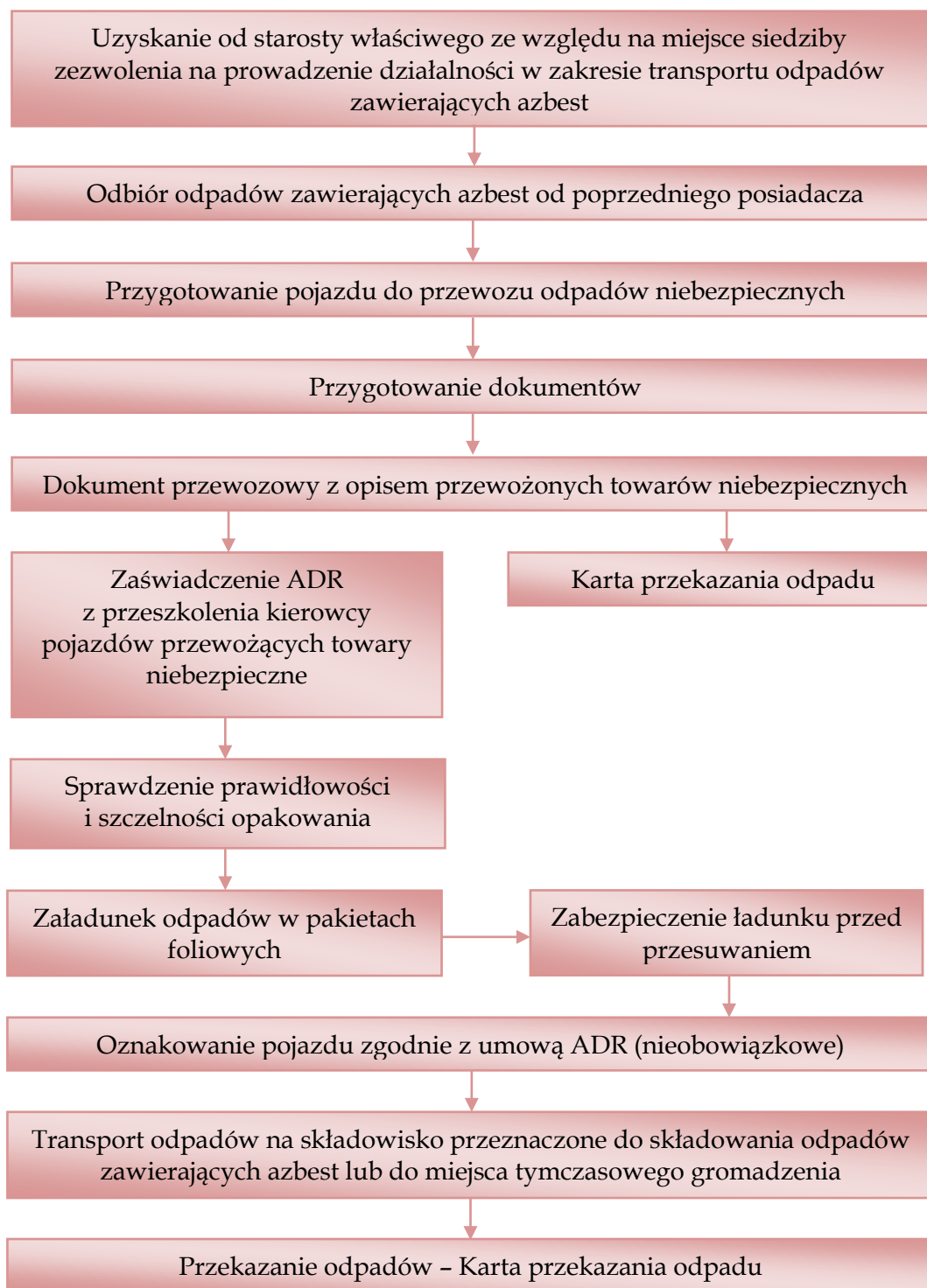
Kartę ewidencji odpadu,

Kartę przekazania odpadów.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysokoskutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac – oświadczenia stwierdzającego rzetelność wykonania prac i oczyszczenie terenu z azbestu.

W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż  $1000\text{kg/m}^3$  lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza – przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję. W przypadkach wykonywania prac na zewnątrz nie ma obowiązku wykonywania pomiarów czystości powietrza chyba, że właściciel tego zażąda od wykonawcy. Koszt wykonania takich badań spoczywa na właścicielu, a obowiązek ich wykonania lub zlecenia na wykonawcy prac.

**PROCEDURA 5** Dotycząca przygotowania i transportu odpadów zawierających azbest.



### **Cel procedury**

Procedura ta wskazuje podstawowe obowiązki podmiotu wykonującego transport odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest. Formułuje zasady pakowania odpadów i przygotowania środka transportowego do przewożenia odpadów azbestowych.

Procedura obowiązuje od momentu odbioru spakowanych prawidłowo odpadów azbestowych, poprzez czas przewozu ich do miejsca unieszkodliwienia aż do rozładunku i wystawienia potwierdzenia umieszczenia odpadów w miejscu do tego uprawnionym.

### **Zakres procedury**

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego takie odpady – aż do ich przekazania na składowisko odpadów, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

### **Opis szczegółowy**

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje starosta, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów.

W związku z „nową” ustawą o odpadach zezwolenia na transport odpadów wydane na podstawie przepisów dotychczasowych zachowują ważność na czas na jaki zostały wydane, nie dłużej jednak niż do czasu upływu terminu do złożenia wniosku o wpis do rejestru prowadzonego przez marszałka (o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy o odpadach), lub z dniem uzyskania wpisu do tego rejestru, w przypadku gdy wpis nastąpił w terminie wcześniejszym (art. 233 ust. 1 ustawy o odpadach).

Do czasu utworzenia rejestru prowadzonego przez marszałka transportujący odpady są obowiązani do uzyskania zezwolenia na transport odpadów lub wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 33 ust. 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (rejestr starosty dotyczący transportu), na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 233 ust. 2).

Wniosek o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów powinien zawierać:

wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do zbierania lub transportu, w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,

oznaczenie obszaru prowadzenia działalności,

wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów,

wskazanie sposobu i środków transportu odpadów,

przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów,

przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem „Karty przekazania odpadu” – sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

posiadanie „Karty przekazania odpadu” z potwierdzeniem przejęcia odpadu,

posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,

posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,



posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu kształcącego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,  
oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,  
utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,  
sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,  
sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie.

Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę,

klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,

liczbę sztuk przesyłki,

całkowitą ilość przewożonych odpadów,

nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – zaświadczenie ADR ukończenia kursu kształcącego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne.

Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczona czarnym nie odblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15mm. Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze. Przed każdym załadunkiem odpadów skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów (np. gwoździ, śrub) nie stanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Sztuki przesyłki z odpadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesuwwały się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub planką przed uszkodzeniem.

Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na „Karcie przekazania odpadu”.

## **7. PLAN OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW PRZED SZKODLIWOŚCIĄ AZBESTU**

### **7.1. Ogólne zasady ochrony zdrowia mieszkańców**

Zawarte niżej w punktach 7.2 – 7.6 niniejszego opracowania informacje i wskazówki jednoznacznie definiują prawidłowe postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest od strony zdrowotnej i środowiskowej.

Na terenie Miasta Świnoujście należy dołożyć staranności w prowadzeniu i ciągłym monitorowaniu gospodarki wyrobami i odpadami azbestowymi. Stałe sprawozdawanie i regularne zamieszczanie zmian w zasobach Bazy Azbestowej (BA) to obowiązki, które wspomagać będą monitoring realizacji Programu.

Zasoby wyrobów azbestowych znajdujące się na terenie Gminy Miasto Świnoujście, w stanie w jakim się one znajdują obecnie, w niewielkim stopniu wpływają na zawartość włókien azbestowych w powietrzu atmosferycznym. Generalnie stan ten z biegiem czasu będzie się naturalnie pogarszał, jeśli pozostawiłoby się te wyroby bez nadzoru. Korozja powierzchni, starzejące się wyroby będą w niewielkiej już perspektywie czasowej wywoływać w specyficznych warunkach atmosferycznych (suche lato) samoczynne pylenie, samouwalniających się włókien. Wówczas to poziom stężenia tych włókien może intensywnie się podwyższyć.

Szczególnie należy zwracać uwagę na przestrzeganie zasad bezpiecznego postępowania podczas prowadzenia prac przy usuwaniu wyrobów azbestowych.

Udowodnione jest, że nieprawidłowe i niekontrolowane usuwanie powoduje zagrożenie dla środowiska pracy jak i środowiska naturalnego. Raz uwolnione włókna azbestowe pozostają w powietrzu na zawsze i cyrkulując w nim wywołują stan podwyższonego zagrożenia. Należy więc zadbać o ograniczenie emisji, czy wręcz jej wyeliminowanie.

Skrupulatnie należy prowadzić ewidencję ilości usuwanych wyrobów zawierających azbest i dbać o kontrolowane ich przemieszczanie w miejsce unieszkodliwienia (składowiska specjalistyczne).

Do zadań samorządu prowadzących do eliminowania zagrożeń należą m.in.:

działania edukacyjne i informacyjne,

dotacje celowe na zorganizowanie akcji pakowania, transportowania i umieszczania na składowisku odpadów ujawnionych w trakcie inwentaryzacji.

Wymienione wyżej działania prowadzą do osiągnięcia właściwej ochrony ludności i środowiska naturalnego przed skutkami narażenia na działanie pyłu azbestowego i są szczegółowo omówione w dalszych rozdziałach niniejszego opracowania.

### **7.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie**

W niektórych krajach negatywny wpływ włókien azbestowych na zdrowie ludzi znany był już od dawna. W Polsce na skutek różnych sytuacji, zarówno gospodarczych, jak i politycznych temat ten był długo tematem nieporuszonym. Sytuacja taka miała też miejsce w wielu innych krajach takich jak Niemcy, Belgia czy Holandia. Brak troski o zdrowie ludzi powoduje, że pomimo w większości krajów świata stosowanie azbestu jest już całkowicie zabronione to m.in. w Rosji i Chinach nadal trwa eksploatacja złóż azbestu oraz kwitnie przemysł azbestowy. W toku badań lekarskich oraz wieloletnich obserwacji stwierdzono kancerogenność (rakotwórczość) azbestu oraz wzmożone występowanie kilku chorób na skutek kontaktu z azbestem. Pył

azbestowy ze względu na swoje właściwości pylicotwórcze i rakotwórcze (stwierdzono występowanie jednej odmiany nowotworu złośliwego – międzybłoniaka opłucnej) uważany jest za jeden z pyłów, który stanowi największe zagrożenie dla pracowników i ludzi, którzy mają styczność z azbestem. Niestety, mimo niestosowania azbestu w Polsce już od 15 lat, nadal odnotowuje się nowe przypadki chorób azbestozależnych (następstwa zdrowotne mogą pojawić się w trakcie pracy z azbestem, jak również wiele lat po zaprzestaniu). Jest to spowodowane specyficznym mechanizmem biologicznego działania tych włókien. Azbest posiada tę wyjątkową cechę wśród swoich własności fizycznych, że zbudowany jest z wielu drobnych włókien. Jego biologiczna agresywność związana jest ze stopniem penetracji i ilością włókien w układzie oddechowym. Szczególnie duże znaczenie ma średnica poszczególnych włókien, długość natomiast odgrywa mniejszą rolę. Włókna cienkie o średnicy mniejszej niż 3  $\mu\text{m}$  przenoszone są łatwiej i dlatego odkładają się w końcowych odcinkach dróg oddechowych, natomiast włókna grube o średnicy powyżej 5  $\mu\text{m}$ , zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Dla przykładu można podać, iż skręcone włókna chryzotyłu o dużej średnicy zatrzymują się wyżej natomiast igłowate włókna azbestów amfibolowych z łatwością przenikają do obrzeży płuc. Największe zagrożenie dla organizmu stanowią włókna o średnicy mniejszej od 3  $\mu\text{m}$  i długości powyżej 5  $\mu\text{m}$ , są to tak zwane włókna respirabilne. W narażeniu na pył azbestowy wyróżnia się ekspozycję:

zawodową,

domową (parazawodową),

środowiskową.

Poszczególne ekspozycje różnią się znacznie m.in. wielkością stężeń włókien, ich rozmiarami oraz długością trwania narażenia, a co z tym idzie skutkami dla zdrowia i stopniem ryzyka wystąpienia niektórych nowotworów złośliwych. Niestety włókna azbestu, które mają możliwość wnikięcia do organizmu człowieka poprzez układ oddechowy już nigdy nie mogą być z niego wydalone.

Włókna azbestowe, które dostałyby się do organizmu poprzez układ pokarmowy, na skutek jego budowy oraz środowiska w nim panującego, nie są szkodliwe i są wydalane z organizmu. Na podstawie szczegółowych badań nie stwierdzono szkodliwości włókien azbestowych wchłoniętych tą drogą. Z tego powodu, jak i wobec małej możliwości uwalniania się takich włókien z rur wodociągowych, nie zaleca się prowadzenia wymian istniejących wodociągów azbestowych na nowoczesne tworzywowe. Prace prowadzone w czasie takiej wymiany mogą być w dużym stopniu dodatkowym zagrożeniem dla środowiska oraz dla osób bezpośrednio przebywających w strefie prac. Istnieje bowiem możliwość nawet nieumyślnego uszkodzenia takiego wodociągu, a trzeba zaznaczyć że rury azbestowo-cementowe były wykonywane z dużym procentowym udziałem miękkiego azbestu – tego najbardziej szkodliwego. Zaleca się więc unieczynnianie istniejących wodociągów, pozostawienie ich w ziemi, a jednocześnie położenie nowej sieci z materiałów alternatywnych. Oczywiście nie wolno zapomnieć o naniesieniu na wszelkie mapy informacji o istnieniu nieczynnego wodociągu azbestowo-cementowego (A-C).

W związku z konkretną drogą oddziaływania (pokarmowa, oddechowa) włókien azbestu na organizm człowieka szczególnej ochronie muszą być poddawane drogi oddechowe i eliminowanie możliwości przypadkowego skażenia powietrza ponad wartości dopuszczalne. Dotyczy to zarówno maksymalnych stężeń w środowisku naturalnym, jaki w środowisku pracy. Badanie zawartości pyłu całkowitego zgodnie z normą PN-91/Z-04030/05, wynosi – 0,5 mg/m<sup>3</sup>. Oznaczanie stężenia liczbowego włókien respirabilnych zgodnie z normą PN-88/Z-04202/02, wynosi 0,1 włókna/cm<sup>3</sup>.

### 7.3. Profilaktyka zagrożeń

Dla maksymalnego zmniejszenia ryzyka narażenia na ekspozycję pyłem azbestowym należy stosować w przypadku prowadzenia prac środki ochrony osobistej w odniesieniu do osób

zatrudnionych przy demontażu. Są nimi przede wszystkim maski i odzież ochronna, uniemożliwiająca przedostanie się wolnych włókien do organizmu, poprzez filtrowanie powietrza - w przypadku masek, oraz w przypadku stosowania odzieży ochronnej nierozprzestrzeniania skażenia poprzez wnikanie włókien w odzież codziennego użytku znajdująca się pod kombinezonem. Przestrzeganie zasad higieny osobistej po zakończeniu pracy oraz elementarnych zasad bezpieczeństwa podczas prac daje gwarancje praktycznie wyeliminowania zagrożeń.

Do tego należy dołączyć dobre praktyki wobec otoczenia, a narażenie osób postronnych podczas prac z azbestem zostaje zminimalizowane praktycznie do zera. Monitoring powietrza, przeprowadzany zgodnie z przepisami dla dużych realizacji będzie tego najlepszym świadectwem oraz środkiem zapobiegawczym w przypadku wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych stężeń.

Z azbestem, jak i z większością innych czynników podwyższających ryzyko wystąpienia zagrożeń jest tak, że lepiej stosować nawet skomplikowaną profilaktykę, niż próbować walczyć ze skutkami ekspozycji. W wielu przypadkach taka walka jest skazana na niepowodzenie.

Z uwagi na długi okres latencji (rozwoju) choroby, który w przypadku chorób od azbestowych wynosi od 20 do 40 lat, szczególną profilaktyką należy objąć dzieci i młodzież. Niedopuszczalne są praktyki przebywania dzieci w pomieszczeniach, w których jest zabudowany azbest. To samo dotyczy też pomieszczeń z tzw. „płytkami PCV” na podłodze. W tym drugim przypadku zarówno sama płytka zawiera domieszkę azbestu jak i spoiwo używane do ich montowania. Tego typu obiekty powinny być uzdatnione do bezpiecznego użytkowania w pierwszej kolejności i to najlepiej natychmiast. Kolejnym problemem szczególnie w obiektach o charakterze enklawy podwórkowej (głównie tereny wiejskie) jest samoczynne pylenie dachów eternitowych, których wiek (ponad 30 lat) i stan techniczny (uszkodzenia mechaniczne i korozyjne) to wywołują. W upalny i suchy dzień stężenia pyłu azbestowego przy bezwietrznej pogodzie w takich obiektach wykazują kilkunastokrotne nawet przekroczenia dopuszczalnych norm, z czego rzadko kto z użytkowników takich obiektów zdaje sobie sprawę. Zagrożenie jest więc ewidentne.

#### **7.4. Profilaktyka w stosunku do osób zatrudnionych podczas prac usuwania azbestu**

Ze względu na bardzo szkodliwe oddziaływanie azbestu na człowieka, środowisko jego pracy oraz środowisko naturalne przepisy dotyczące prawidłowego postępowania podczas prac usuwania azbestu zostały określone w trzech rozporządzeniach:

Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649),

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (DZ. U. z 2011 r, Nr 8, poz. 31),

Rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. z 2005 r., Nr 216, poz. 1824).

Przepisy nakładają na zatrudnionych oraz zatrudniających określone obowiązki wynikające z konieczności stosowania profilaktyki antyazbestowej. Wykonawca prac zobowiązany jest do: przeszkolenia przez odpowiednią instytucję zatrudnionych pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów azbestowych, a także przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania w/w wyrobami, przygotowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest,

posiadania niezbędnego zaplecza technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie prac zgodnie z planem oraz zabezpieczenie pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.

Pracodawca zatrudniający pracowników do pracy z materiałami zawierającymi azbest (zabezpieczanie, usuwanie) powinien podejmować takie działania, które będą zmniejszać narażenie pracowników na działanie pyłu azbestowego, a także powinien ograniczyć jego stężenie w powietrzu (co najmniej do wartości najwyższego dopuszczalnego stężenia określonego w przepisach). Do w/w działań pracodawcy możemy zaliczyć:

ograniczenie do niezbędnego minimum liczby osób przydzielonych do prac oraz czasu trwania narażenia,

zapewnienie takich maszyn, sprzętu i metod pracy, które przy wykonywaniu prac z azbestem eliminowałyby lub ograniczałyby do minimum powstawanie pyłu azbestowego,

zapewnienie pracownikom odpowiedniego rodzaju odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej w tym ochrony układu oddechowego.

Konieczność przeprowadzania szkoleń oraz instruktarzy, stosowania zasad i procedur bezpiecznego postępowania, wreszcie regularne przeprowadzanie badań lekarskich oraz prowadzenie rejestru pracowników i ich czasu pracy w środowisku potencjalnego zagrożenia wraz ze stosowaniem środków ochrony osobistej, dają gwarancje prawidłowo prowadzonej profilaktyki zagrożeń. Udostępnianie pracownikom odpowiedniego dożywiania oraz kierowanie ich na badania lekarskie pod kątem profilaktyki azbestowej dają gwarancję nie zapadalności w przyszłości na choroby odazbestowe. Odpowiedzialność za ten stan rzeczy podlegać musi częstym kontrolom prowadzonym przez upoważnione do tego organy.

#### **7.5. Profilaktyka w stosunku do otoczenia**

Najlepszym działaniem profilaktycznym w stosunku do otoczenia byłoby wyeliminowanie azbestu z naszego otoczenia – oczywiście to rozwiązanie jest trudne i wymagające czasu. Póki co, należy zadbać więc o ograniczanie ekspozycji oraz przestrzeganie zasad bezpiecznego postępowania. Wobec osób przebywających (mieszkających) w pobliżu strefy prac należy zastosować odpowiednie środki bezpieczeństwa.

Informowanie o pracach, unikanie przebywania w pobliżu strefy prac, uszczelnianie obiektów położonych w strefie zagrożeń to podstawowe metody profilaktyki wobec środowiska. Ogólnie panująca niewiedza i brak świadomości ekologicznej wywołują reakcje paniczne w przypadku prowadzenia prac z azbestem w najbliższym otoczeniu, natomiast nie zauważa się zagrożeń wokół siebie. Wskazuje to na konieczność prowadzenia stałej działalności upowszechniającej wiedzę o oddziaływaniu azbestu wobec dotychczasowych zaniedbań w tej dziedzinie. Na terenie prac demontażowych lub składowiska azbestowego, gdzie rygory i procedury postępowania są przestrzegane z reguły nie występują przekroczenia norm, a w przypadku składowisk stężenia kształtują się na poziomie tła.

#### **7.6. Likwidowanie skutków narażenia**

W czasie funkcjonowania w Polsce przemysłu wyrobów azbestowo-cementowych wiele osób zostało narażonych na kontakt z pyłem azbestowym. Na skutek migracji ludności na każdym terenie mogą się znaleźć osoby, które pracowały w przemyśle azbestowo-cementowym lub innym (szklarskim, motoryzacyjnym, włókienniczo - technicznym itp.) gdzie miały kontakt z azbestem.

W przypadku ujawnienia takich osób należy je poinformować o przysługujących im prawach i świadczeniach leczniczych.

Osoby te powinny być zarejestrowane w Centralnym Rejestrze Osób Narażonych na kontakt z azbestem prowadzonym przez Zakład Epidemiologii Środowiskowej Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi. Osoby te mają możliwość skorzystania ze szczególnych udogodnień i przywilejów w dziedzinie likwidowania skutków narażenia. Darmowe leki, raz w roku leczenie

sanatoryjne to tylko część przywilejów, z których powinni korzystać poszkodowani. Istnieje również Międzynarodowy Program „Amiantus”, którym mogą być objęci dawni pracownicy przemysłu azbestowego. Ludzie objęci tym programem mają szeroki dostęp do działań leczniczych (bezpłatne lekarstwa) a także pomocy finansowej oraz prawnej. Na całym świecie istnieją ośrodki prowadzące działania profilaktyczne i lecznicze w stosunku do osób poszkodowanych przez przemysł azbestowy.

**Podsumowując:** Zachowanie należytej ostrożności, rozważa i zdrowy rozsądek dają gwarancję niepowiększenia grona osób poszkodowanych przez azbest.

Z oczywistych więc względów, konieczne jest podczas realizacji Programu współdziałanie wszystkich służb związanych z szeroko pojętą tematyką azbestową. Tymi służbami są: Urząd Gminy, Państwowa Inspekcja Pracy, Inspekcja Sanitarna, Powiatowy Nadzór Budowlany, Inspekcja Ochrony Środowiska. Należy zadbać o przepływ informacji i współdziałanie pomiędzy nimi.

## **8. OPIS NAJLEPSZYCH DOSTĘPNYCH TECHNIK ZWIĄZANYCH Z PRACAMI PRZY AZBEŚCIE I DZIAŁANIA ALTERNATYWNE**

### **8.1. Opis technik**

Demontaż odbywać się powinien z zachowaniem poniższych zasad i warunków technicznych. Odpady w stanie wilgotnym, po zdjęciu z obiektu należy natychmiast pakować w opakowania zbiorcze na paletach euro i zabezpieczane folią PE o grubości 0,2 mm. To samo dotyczy wyrobów wcześniej zdemontowanych, z zastrzeżeniem, że przed zapakowaniem muszą być dwustronnie zwilżone wodą. W opakowaniach zbiorczych może się znajdować do 500 kg płyt eternitowych. Mniejsze elementy, np. gąsiorzy lub płyty uszkodzone, pakować należy w osobne worki z folii PE. Następnie worki te należy umieścić na specjalnie przygotowanej palecie, w sposób uniemożliwiający ich przemieszczanie się. Przed przystąpieniem do prac, ustalić należy termin ich zakończenia po to, aby nie składować zapakowanych odpadów na placu budowy. Transportem własnym wykonawcy lub świadczonym przez wyspecjalizowaną firmę transportową, posiadającą odpowiedni sprzęt do przewozu materiałów zawierających azbest, odpady należy dostarczyć w opakowaniach zbiorczych na składowisko odpadów niebezpiecznych, z którym będą podpisane umowy i uzgodnione warunki dostaw.

Przed rozpoczęciem prac, wykonać należy zabezpieczenia obiektu będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także wyznaczenia strefy bezpieczeństwa wokół w związku z ewentualną emisją pyłu azbestu, która może nastąpić w wyniku prowadzenia prac.

Ogrodzenie terenu (wyznaczenie stref), powinno być wykonane z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, w przypadku gdy odległość będzie mniejsza niż 1 m, to przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami:

**„Uwaga! Zagrożenie azbestem!”,  
„Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.**

### **8.2. Opis działań alternatywnych**

Zgodnie z wymogami zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.) oraz Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2010r.

Nr 162, poz. 1089), wyroby azbestowe, które nie muszą być natychmiast usuwane mogą być użytkowane wyłącznie pod następującymi warunkami:

szczelnego zabudowania wyrobów zawierających azbest bez naruszania ich powierzchni i struktury, lub

pokrycie wyrobów lub powierzchni zawierających azbest szczelną powłoką z głęboko penetrujących środków wiążących azbest, posiadających odpowiednią aprobatę techniczną.

W przypadkach innych, a szczególnie dachów z płyt eternitowych, stosowanie obudowy nie ma uzasadnienia ekonomicznego i technicznego.

W przypadku Miasta Świnoujście należy jedynie rozpatrzyć tylko ten drugi wariant, potencjalnie możliwy do zastosowania. Wynika to ze specyfiki wyrobów, jakie pozostały do usunięcia w gminie.

Jedyną w miarę sensowną metodą zabezpieczenia płyt eternitowych jest ich szczelne pokrycie farbą, czyli powłoką ciągłą w dodatku penetrującą materiał i wiążącą włókna azbestu, tak, aby nie dochodziło do samoczynnego pylenia.

Metodę tą możemy zastosować tylko wówczas, gdy:

jakość pokrycia eternitowego jest wysoka, to znaczy, że dach uzyskał maksymalnie 90 punktów podczas oceny i kolejna powinna być wykonana za 5 lat,

nie ma widocznych uszkodzeń i pęknięć oraz dach nie jest porośnięty mchami lub porostami.

Powłokę malarską można nakładać jedynie na gładką jednolitą powierzchnię, tak aby przyczepność podłoża była jak największa. W przypadkach odosobnionych należy wykonać oczyszczanie powierzchni dachu (oczywiście na mokro i używając szczotek z włosia ryżowego, tak aby nie powodować pylenia azbestu do powietrza). Możliwe jest również przygotowanie podłoża metodą chemiczną – specjalnym preparatem aktywującym podłożę.



Rys. 5. Przykład zabezpieczenia wykonanego powłoką malarską.  
(źródło: materiały własne)

Większość producentów sugeruje, że do wykonania szczelnej powłoki konieczne jest wykonanie gruntowania podłoża preparatami zalecanymi dla danego typu farby, bądź rozcieńczoną farbą, oraz pokrycie płyt eternitowych dwoma albo nawet trzema warstwami farby. Pokrywanie dachu eternitowego takimi produktami jest metodą technicznie skuteczną, jednakże należy pamiętać, iż taką operację należy powtarzać w zasadzie corocznie, co znacząco wpływa na koszt utrzymania dachu w dobrym stanie technicznym. Nawet już jednokrotne pokrycie dachu szczelną powłoką malarską wiąże się ze sporymi kosztami.

Po przeanalizowaniu obszernej oferty na rynku polskim, możemy stwierdzić, iż koszty farby, podkładu i środków do przygotowania powierzchni pokrycia dachu azbestowo-cementowego do malowania zawierają się w przedziale 20,00 – 30,00 zł/m<sup>2</sup>. Dodatkowym kosztem wykonania zabezpieczenia jest naniesienie powłok malarskich, których koszt waha się w przedziale 15,00 –

20,00 zł/m<sup>2</sup>. Zatem koszt jednorazowego pokrycia 1 m<sup>2</sup> dachu specjalistyczną farbą zaczyna się od 35,00 zł/m<sup>2</sup>. Przy założeniu, że średnio co 5 lat musimy takie malowanie powtórzyć całkowicie, a po roku uzupełniać to łączny koszt tych zabiegów przewyższy koszt wykonania nowego dachu w technologii blachy stalowej lub blachodachówki wraz z montażem.

Z całą więc pewnością należy podkreślić, iż zabezpieczenie dachu eternitowego szczelną powłoką malarską, pomimo technicznej poprawności jest ekonomicznie nieuzasadnione. Ponadto wiadomo, że tego typu praktyki nie wyeliminują wyrobów azbestowych, co jest obowiązkowe do roku 2032.

## **9. FINANSOWANIE PRAC ZWIĄZANYCH Z USUWANIEM AZBESTU - DOSTĘPNE FUNDUSZE I PROGRAMY**

Rządowy Program usuwania azbestu przyjęty przez Radę Ministrów w maju 2002 r., jak również aktualnie już obowiązujący nowy Program Oczyszczenia Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032 (POKzA) wskazują (a właściwie jedynie sugerują) źródła finansowania działań związanych z usuwaniem azbestu.

W wymienionych programach nie ma mowy o skierowaniu środków w ramach ich funkcjonowania na usuwanie wyrobów/odpadów zawierających azbest ani na gospodarkę nimi (wydatki takie jak: np. budowa składowisk, akcje usuwania itp.). Główny, a wręcz całkowity ciężar kosztów przeniesiony jest na właścicieli obiektów, na których znajduje się azbest.

Według zapisów w w/w Programach prace związane z usuwaniem azbestu powinny być finansowane ze środków własnych właścicieli.

W ramach realizacji POKzA przewiduje się jedynie środki budżetowe na działalność szkoleniową i informacyjną przede wszystkim dla pracowników administracji (głównie samorządowej). Część środków skierowana jest na realizację zadań polegających na inwentaryzowaniu zasobów azbestowych w terenie i przygotowanie programów ich usuwania, rozdzielanych raz w roku w drodze konkursu organizowanego przez Ministra Rozwoju.

**Należy pamiętać, iż zgodnie z POKzA cały ciężar sfinansowania usunięcia wyrobów zawierających azbest spoczywa na ich właścicielu, użytkowniku wieczystym lub zarządcy nieruchomości.**

Poniżej jednak przedstawiamy kilka wariantów finansowania/wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest:

### **Wariant I**

Jednym z mechanizmów wsparcia dla właścicieli obiektów zawierających wyroby azbestowe jest możliwość ewentualnego uzyskania dofinansowania ze środków budżetu gminy. Szczegóły określające przede wszystkim zasady, zakres, cel, odbiorców (adresatów) pomocy i wysokość dofinansowania ze środków budżetu gminy, mogą być określone w odrębnym uchwalonym dokumencie określającym regulamin zasad udzielania pomocy mieszkańcom gminy w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście.

Program pomocy można podzielić na wsparcie dla osób, które posiadają wyroby azbestowe na dachach (koszty będą obejmować demontaż, pakowanie, transport i unieszkodliwianie) oraz na te, które posiadają zmagazynowane wyroby azbestowe (tzw. luzem; niższe koszty-bez demontażu).

### **Wariant II**

**(możliwy do zastosowania zamiennie z wariantem I)**

Wariant ten polega na zorganizowaniu gminnej akcji odbioru odpadów zawierających azbest. Chodzi tu szczególnie o znaczne ilości wyrobów zawierających azbest, które są zmagazynowane



na posesjach (płyty azbestowe zakupione i nigdy nie zamontowane lub zdemontowane i zmagazynowane). W tym celu Gmina Miasto Świnoujście jest zobowiązana do wyłonienia wykonawcy zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo Zamówień Publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1579 ze zm.). Wykonawca ten musi realizować zadania polegające na odbiorze wyrobów azbestowych.

Do tego typu działań Urząd Miasta Świnoujście musi się przygotować i np. określić na początku roku kalendarzowego ilość wyrobów azbestowych przewidzianych do usunięcia, zorganizować akcję odbioru zdemontowanych odpadów i kontrolować cały proces.

### **Wariant III (możliwy do zastosowania z wariantem I)**

Gmina Miasto Świnoujście może, na podstawie Programu, ubiegać się o dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW). Zgodnie z zasadami dotyczącymi zadań z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest – o udzielenie dotacji mogą się ubiegać jednostki samorządu terytorialnego, które przeprowadziły inwentaryzację wyrobów zawierających azbest oraz posiadają przyjętą uchwałą rady JST program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Do dofinansowania mogą być zgłaszane zadania z zakresu demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, zgodne z programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Szczegółowe zasady i regulamin dotacji udzielanej jednostkom samorządu terytorialnego (JST) jako beneficjentom znajduje się na stronie WFOŚiGW – powyższe regulaminy są zazwyczaj aktualizowane corocznie.

Wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie zobowiązany jest dokonać wyboru wykonawcy zadania zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych. Firmy dokonujące usunięcia i unieszkodliwiania azbestu winny posiadać, wymagane przepisami prawa, zezwolenia lub decyzje na gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest.

Za koszty kwalifikowane zadania uznaje się koszty związane z jego realizacją, służące uzyskaniu efektu rzeczowego i ekologicznego tj. dotyczące usunięcia wyrobów zawierających azbest, przeznaczone na ich: demontaż, zbieranie, załadunek oraz przygotowanie do transportu i transport, a także przekazanie wyrobów zawierających azbest do unieszkodliwiania metodami dopuszczalnymi do stosowania w Polsce. W kosztach całkowitych zadania nie uznaje się kosztów wykonania nowego pokrycia dachowego oraz kosztów związanych z demontażem starej konstrukcji dachu.

## 10. INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE MIASTA ŚWINOUJŚCIE

Rozdział omawia inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Świnoujście przeprowadzoną w 2010 roku i zaktualizowaną ponownie w terenie w lipcu 2017 r.

Inwentaryzacja jako spis z natury, została zrealizowana według wymogów nałożonych przez ustawę o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest oraz rozporządzenia branżowe.

Podczas inwentaryzacji dokonano oceny stopnia pilności usuwania wyrobów zawierających azbest.

Podczas przeprowadzonej aktualizacji inwentaryzacji stwierdzono następujące ilości wyrobów azbestowych z podziałem na osoby fizyczne i osoby prawne.

Kryterium	Jednostka	Ilość wyrobów azbestowych
Osoby fizyczne	m <sup>2</sup>	25058
Osoby prawne	m <sup>2</sup>	2257
	kg	53237
	mb	15788,5
	m <sup>3</sup>	5,37

W ramach prac inwentaryzacyjnych wśród osób prawnych stwierdzono występowanie m.in. rur zsypanych, przędzy azbestowej oraz rur stanowiących sieć wodociągową.

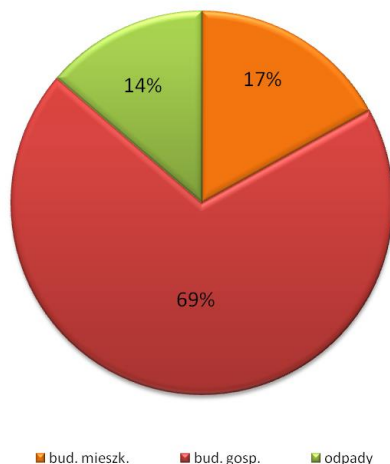
Szczegółowe dane dotyczące lokalizacji i ilości wszystkich obiektów zawierających azbest znajdują się w załączniku nr 5 do niniejszego Programu.

Dane i analizy przedstawione w dalszej części dokumentu dotyczą wyrobów azbestowych znajdujących się wśród zasobów osób fizycznych oraz jednostek organizacyjnych Miasta (np. przedszkole, OSiR, ZGM, itp.).

Całkowita ilość wyrobów/odpadów zawierających azbest pozostająca w użytkowaniu osób fizycznych znajdujących się na terenie gminy to **25 058 m<sup>2</sup> (376 Mg)**.

Do obliczenia masy wyrobów azbestowych zastosowano przelicznik (1 m<sup>2</sup> płyty eternitowej waży 15 kg).

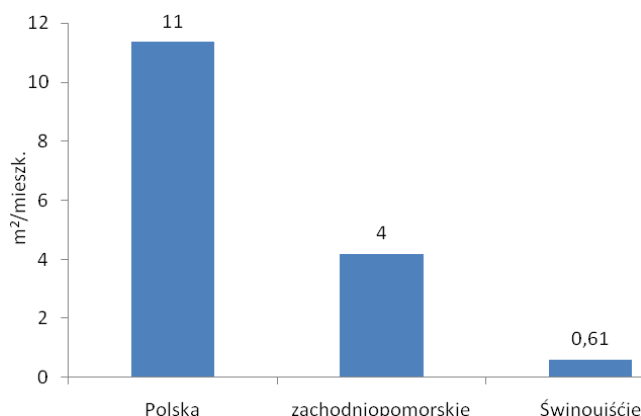
Poniższy diagram przedstawia procentowy udział ilości wyrobów/odpadów zawierających azbest w podziale na poszczególne typy zabudowy:



Poniżej przedstawiono jak wygląda sytuacja wyrobów azbestowych w Mieście Świnoujściu w porównaniu do województwa zachodniopomorskiego jak i całego kraju.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy jest to ok. 0,6 m<sup>2</sup> wyrobów zawierających azbest.

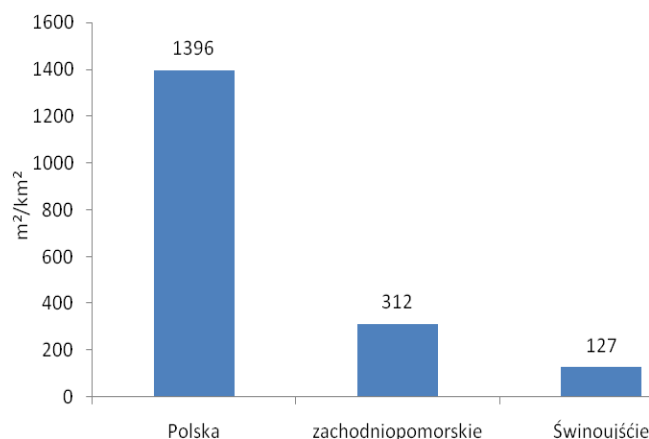
Poniższy wykres obrazuje ilości wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na mieszkańca w zestawieniu z danymi z obszaru kraju, województwa zachodniopomorskiego i na tym tle Miasta Świnoujście.



Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z bazy azbestowej  
(dane zagregowane na dzień 11.08.2017 r.)

Średnia ilość wyrobów azbestowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Mieście Świnoujście jest wielokrotnie niższa niż średnia krajowa.

W celu wykonania rzeczowej analizy dokonano porównania ilości eternitu w m<sup>2</sup> przypadających na jeden km<sup>2</sup> powierzchni, porównawczo dla kraju, województwa zachodniopomorskiego i Miasta Świnoujście.



Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z bazy azbestowej  
(dane zagregowane na dzień 11.08.2017 r.)

Na tle średniej wojewódzkiej jak i krajowej ilość wyrobów zawierających azbest przypadająca na jeden km<sup>2</sup> powierzchni na terenie Miasta Świnoujście jest mała.

W latach 2013-2016 unieszkodliwiono łącznie 199,1Mg wyrobów azbestowych. Różnica w danych dotyczących ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy zinwentaryzowanych w 2010 roku i informacji z 2017 roku wynika z faktu uzupełnienia danych ilościowych na temat materiałów budowlanych zawierających azbest o nieruchomości, których właściciele nie zgłosili

podczas inwentaryzacji przeprowadzonej w roku 2010 faktu posiadania wyrobów zawierających azbest oraz przeprowadzonej w roku 2017 ponownej inwentaryzacji terenowej.

Ilość unieszkodliwionych odpadów [Mg] w latach 2013-2016 z terenu gminy.

Zródło: Gmina Miasto Świnoujście

Rok	Ilość unieszkodliwionych odpadów [Mg]
2013	25,0
2014	49,4
2015	42,2
2016	82,5
Razem	199,1

Niezbędnym warunkiem do podjęcia starań o uzyskanie dofinansowania zadań z zakresu usuwania azbestu z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie jest umieszczenie danej nieruchomości w inwentaryzacji. Środki z WFOŚiGW w Szczecinie pozyskiwane były przez Gminę Miasto Świnoujście już czterokrotnie, także w roku 2017 Miasto Świnoujście pozyskało środki na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

### 10.1. Rozmiary zadania i ramowy plan realizacji

W celu sprawnego i szybkiego usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście pomocne będą akcje promocyjno - edukacyjne wśród mieszkańców z aktualnymi możliwościami dofinansowywania demontaży wyrobów azbestowych. Na przyspieszenie procesu usuwania może również wpłynąć zmiana struktury własności obiektów (przejmowanie obiektów, ich remontowanie, bądź wyburzanie).

W ramach działań informacyjno-edukacyjnych mieszkańców dotyczących szkodliwości działania azbestu na zdrowie i środowisko oraz prawidłowego postępowania z materiałami zawierającymi azbest proponuje się m. in.:

publikację informacji w lokalnej prasie,

przygotowanie na stronie internetowej gminy materiałów na temat wyrobów zawierających azbest,

przedstawianie ogłoszeń na tablicach ogłoszeń,

przekazywanie ulotek informacyjnych o azbecie i obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania mieszkańcom posiadającym wyroby azbestowe,

organizowanie spotkań z mieszkańcami.

POKzA z roku 2009 zakładał podział na 3 okresy usuwania azbestu:

lata 2009 - 2012 (28%),

lata 2013 - 2022 (35%),

lata 2023 - 2032 (37%).

Z uwagi na fakt, iż aktualizacja Programu tworzona jest w roku 2017 proponuje się wprowadzenie nowych okresów usuwania azbestu:

lata 2018 - 2022 (28%),

lata 2023 - 2027 (35%),

lata 2028 - 2032 (37%).

**Zgodnie z powyższymi założeniami przewiduje się, że w poszczególnych okresach usunięte zostaną następujące ilości wyrobów zawierających azbest:**

**lata 2018 - 2022 - 7 016 m<sup>2</sup> (105 Mg),**

**lata 2023 - 2027 - 8 770 m<sup>2</sup> (132 Mg),**

**lata 2028 - 2032 - 9 271 m<sup>2</sup> (139Mg).**

Rozłożenie procesu usuwania wyrobów azbestowych na poszczególne lata może pozwolić w systematyczny sposób na usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy.

Cały koszt zadania usunięcia azbestu znajdującego się na terenie gminy (koszt łączny demontażu, spakowania, transportu i zeskładowania) biorąc pod uwagę ilości wynikające ze sporządzonej inwentaryzacji może wynieść ok. **750 tys. zł** licząc w średnich cenach na dzień 31.06.2017 r.

Do obliczeń przyjęto średnią cenę ok. 30 zł za usunięcie 1 m<sup>2</sup> eternitu. Należy się spodziewać konieczności wykonania korekty wyliczeń z uwagi na brak możliwości oszacowania cen usług już w okresie roku 2018.

## 10.2. Aktualizacja i monitoring

Proponuje się, aby monitoring realizacji Programu stanowił element monitoringu prowadzonego w ramach obowiązujących przepisów regulujących wymagania, co do stwierdzonego stanu technicznego wyrobów i możliwości ich dalszego bezpiecznego użytkowania. Stwierdzone stopnie pilności determinują tryb postępowania w odpowiednich przedziałach czasowych.

Bezpośredni i bieżący nadzór nad prowadzonymi pracami powierzony odpowiedniemu pracownikowi w Urzędzie Miasta, powinien być wystarczający, pod warunkiem systematycznego i rzetelnego prowadzenia ewidencji i raportowania do Urzędu Marszałkowskiego.

Jako wskaźniki realizacji postępu Programu proponuje się:

**wskaźnik ilości unieszkodliwionych odpadów azbestowych z terenu Gminy (Mg/rok),  
nakład poniesiony na unieszkodliwienie odpadów azbestowych (zł/rok).**

Monitoring realizacji Programu pozwoli na bieżąco analizować i kontrolować zgodność założonych w nim zadań z bieżącą realizacją w terenie.

Należy pamiętać, iż proces usuwania wyrobów azbestowych z pokryć dachowych w dużej mierze zależy od możliwości finansowych właścicieli obiektów.

Corocznie raportowana będzie ilość usuniętych odpadów zawierających azbest poprzez weryfikację oświadczeń właścicieli nieruchomości oraz poprzez oględziny w terenie.

## 11. STOPIEŃ PILNOŚCI PRAC W ŚWIETLE OCEN STANU TECHNICZNEGO OBIEKTÓW Z WBUDOWANYM AZBESTEM

Najważniejszym kryterium określającym dalsze możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest jest jakość techniczna tychże wyrobów. Polskie prawo określa jednoznacznie sposób oceny tej jakości. Obowiązek wykonywania oceny stanu wyrobów zawierających azbest (według narzuconego wzoru) wynika z Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649 z późn. zm.). Ocenę zobowiązany jest wykonywać właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządzający obiektem z wbudowanym azbestem w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów.

Obecne obowiązki dotyczące raportowania omówiono szerzej w rozdziale 6.

Istnieją trzy stopnie pilności prac związanych z bezpiecznym użytkowaniem wyrobów zawierających azbest, zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem:

III stopień pilności – wynik ocena stanu do 90 punktów. Wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat.



Rys. 6. Pokrycie dachowe ocenione w III stopniu pilności.

II stopień pilności – wynik oceny stanu 95-115 punktów. Wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku



Rys. 7. Pokrycie dachowe ocenione w II stopniu pilności.

I stopień pilności – wynik oceny stanu powyżej 120 punktów. Wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie.



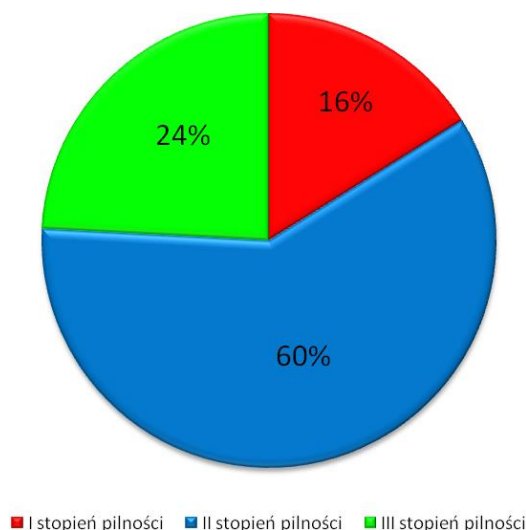
Rys. 8. Pokrycie dachowe ocenione w I stopniu pilności.

Podczas przeprowadzonej aktualizacji inwentaryzacji została wykonana ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zgodnie z obowiązującym wówczas arkuszem oceny i punktacją. Obowiązek ten zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 Nr 71 poz. 649 z późn. zm.) spoczywa na właścicielu, użytkowniku wieczystym lub zarządcy nieruchomości.

Wykonana przez zewnętrzną firmę „Ocena stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest” nie zwalnia właścicieli od obowiązku corocznego złożenia „Informacji wyrobach zawierających azbest” (zgodnej z załącznikiem nr 3 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 31) do Prezydenta Miasta w celu jej aktualizowania zgodnie z wynikiem przeprowadzonej oceny. Dane o stopniach pilności posłużyły do zasilania Bazy Azbestowej. (<http://www.bazaazbestowa.gov.pl>).

Większość obiektów inwentaryzowanych na terenie gminy jest w dobrym stanie technicznym. Szacowana ilość obiektów będących w stanie dostatecznym (II stopień pilności) to **14 956 m<sup>2</sup>**, czyli około **60%**. Jedna czwarta, czyli **6 057 m<sup>2</sup> (24%)** ze wszystkich obiektów znajdujących się na terenie gminy zakwalifikowana została do III st. pilności (najlepszy stan techniczny).

Z zebranych danych wynika, że **4 045 m<sup>2</sup> (16%)** wyrobów zawierających azbest jest w złym stanie technicznym (I stopień pilności). Należy zaznaczyć, iż większość z wyrobów zakwalifikowanych do I stopnia pilności to wyroby będące już odpadami (3 436 m<sup>2</sup>), czyli wszystkie zalegające na posesjach. Ilość ta powinna podlegać w pierwszej kolejności pilnej potrzebie unieszkodliwienia.



## 12. ODDZIAŁYWANIE REALIZACJI PROGRAMU NA ŚRODOWISKO

Niniejszy Program jest spisem zamierzeń i zalecanych dokonań mających na celu poprawę sytuacji w środowisku związanej z zagrożeniem środowiska wyrobami i odpadami zawierającymi azbest poprzez ich konsekwentne usuwanie. Generalne założenia Programu są proekologiczne, natomiast w trakcie realizacji zaplanowanych przedsięwzięć mogą potencjalnie wystąpić nowe, szczególne aspekty oddziaływania na środowisko.

Najważniejszym zagrożeniem dla środowiska związanym z realizacją Programu może być nieterminowe realizowanie zapisanych w nim działań. Dotyczy to przede wszystkim realizacji zadań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest, których dalsze użytkowanie powodowałoby samoczynne uwalnianie się włókien azbestu do środowiska, (dot. wyrobów o pierwszym stopniu pilności i odpadów zgromadzonych na posesjach).

Można z pewnością przyjąć, że przestrzeganie procedur oraz elementarnych zasad pracy są w stanie całkowicie wyeliminować potencjalne możliwości narażenia na działanie pyłu azbestowego.

Wskazane w Programie warianty rozwiązywania problemów usuwania azbestu kładą nacisk na wysoki stopień zabezpieczenia przed potencjalnie negatywnym oddziaływaniem na środowisko.

### Zagrożenia dla obszarów chronionych

Obszary prawnie chronione znajdujące się na terenie Miasta Świnoujście zostały szczegółowo opisane w rozdziale 2 niniejszego Programu.

Z powodu niestwierdzonego oddziaływania włókien azbestu na faunę i florę nie można rozpatrywać żadnych skutków ewentualnego oddziaływania. Przeprowadzenie objętych Programem działań (usuwania wyrobów azbestowych) w dłuższej perspektywie czasowej może jedynie wpłynąć na poprawę stanu powietrza atmosferycznego, co w znaczący sposób podniesie walory środowiskowe gminy i przełoży się bezpośrednio na pozytywne oddziaływanie na ludzi.

### Zagrożenie dla gleb, gruntów i wód

Z uwagi na minimalne występowanie azbestu w Polsce w formie naturalnych złóż (praktycznie nie występuje) zanieczyszczenia gleby i wód włóknami azbestu mają pochodzenie wtórne. Zanieczyszczenia te pochodzą ze źle eksploatowanych wyrobów, ich wieku wreszcie ze złego obchodzenia się z nimi podczas demontażu i usuwania. Należy więc zwrócić baczną uwagę na poziom techniczny wykonywanych prac, jak również na przygotowanie teoretyczne kadry wykonującej zadanie.

Zawartość azbestu w użytkowanej glebie nie powinna przekraczać 0,02% z uwagi na możliwość reemisji włókien podczas prowadzenia prac rolnych, wykopów, ruchu pojazdów, itp. Przemieszczanie azbestu w gruncie jest niewielkie, dotyczy zwłaszcza drobnych włókien. Zanieczyszczenie gleby azbestem może stanowić potencjalne zagrożenie dla zdrowia tylko wtedy, gdy uprawa mechaniczna lub unos odsłoniętej powierzchni powoduje pylenie.

Należy jednakże zaznaczyć, że wspomniane wyżej badania ekologiczne uważa się za zbyt mało miarodajne (obraz zacierza wysoki poziom tła zanieczyszczeń innego rodzaju) ze względu na występowanie wielu trudnych do wyeliminowania czynników zakłócających. Dodatkową trudnością tych badań jest sporadyczność i duża zmienność ekspozycji.

### Zagrożenia dla zabytków i krajobrazu kulturowego

W przypadku prowadzenia prac przewidzianych w Programie nie występują wśród nich elementy zagrożenia dla zabytków tak architektury jak i przyrody oraz krajobrazu kulturowego. Prawidłowo prowadzona polityka estetyki terenu spowoduje natomiast wzrost walorów krajobrazowych, szczególnie w zakresie kolorystyki otoczenia.



## Hałas

Prace polegające na demontażu wyrobów azbestowych, wskazane w Programie jako czynnik realizowania Programu, z uwagi na swój charakter nie przekraczają norm emisji hałasu do środowiska. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. 2014, poz. 112) poziom ten wynosi  $L_{Aeq D} = 55$  dB (tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej zamieszkania zbiorowego, tereny zabudowy zagrodowej, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, tereny mieszkaniowo-usługowe).

Podsumowując, można stwierdzić, że planowane działania w zakresie usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest pozwalają optymistycznie myśleć o ograniczaniu, a wręcz wyeliminowaniu ich wpływu na środowisko, ale tylko w przypadku konsekwentnej realizacji projektowanych zamierzeń. Niepodjęcie działań przewidzianych w Programie może spowodować znaczące oddziaływanie wyrobów pozostawionych samym sobie a będących w złym stanie technicznym. Tu i ówdzie składowane, niekiedy w różny sposób już wcześniej zdemontowane wyroby, a będące już w świetle obowiązującej nomenklatury odpadami powinny być w pierwszej kolejności spakowane i usunięte.

Nie deponowanie we właściwych warunkach azbestu może być powodem znaczącego zanieczyszczenia powietrza, w wyniku wtórnego pylenia, a przez to zagrożenia dla ludzi i środowiska.

Podczas realizacji zadań wynikających z przedmiotowego Programu nie będą występowały oddziaływania skumulowane i transgraniczne. Stosując odpowiednie metody oraz zalecenia, negatywne oddziaływanie zostanie ograniczone do minimum i nie będzie wpływało negatywnie na stan zdrowia ludzi i stan środowiska w większym stopniu niż kontynuacja użytkowania wyrobów zawierających azbest.

## 13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Aktualizacja „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Miasta Świnoujście” powstała w celu całkowitego wyeliminowania zagrożenia pyłami azbestu na terenie objętym Programem poprzez działania zmierzające do szybkiego zakończenia eksploatacji wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwienia ich odpadów w sposób zgodny z zasadami ochrony zdrowia i ochrony środowiska. Dzięki temu poza wypełnieniem obowiązków ustawowych poprawiona zostanie jakość powietrza atmosferycznego i nastąpi zwiększenie atrakcyjności gminy, jako miejsca życia, pracy i wypoczynku. Wzrosną również wartości nieruchomości jako wolnych od azbestu.

Azbest występuje w środowisku naturalnym jako minerał w postaci rozwłóknionej i tak też się go wydobywa. Z uwagi na liczne cenne własności użytkowe azbestu i stosunkowo niską cenę, jego szerokie zastosowanie w dużych ilościach miało miejsce, niemal wszędzie na świecie w okresie ostatnich 100 lat. Także i na terenie Polski azbest stosowany był w produkcji wielu wyrobów przemysłowych, lecz przede wszystkim, (co najmniej około 80 - 90%) do produkcji materiałów budowlanych. Szczyt popularności wyrobów zawierających azbest, a szczególnie wyrobów azbestowo-cementowych w Polsce przypada na lata 60, 70 i 80 XX wieku. Szacuje się, że w całym okresie produkcji tychże wyrobów wyprodukowano w Polsce i zabudowano ponad 15,5 miliona ton wyrobów zawierających azbest. Są to jednak dane szacunkowe oparte na oficjalnych danych na temat importu do Polski czystego azbestu w formie nieprzetworzonej oraz oficjalnego importu gotowych elementów azbestowo-cementowych (A-C). Stąd obawy, że ilości te są niedoszacowane.

Przez lata ukrywano fakt, iż włókna azbestu, które uwalniając się nawet samoczynnie po przedostaniu do układu oddechowego człowieka powodują długotrwałą reakcję organizmu (próba pozbycia się ciała obcego), co w efekcie może prowadzić do zmian nowotworowych

i raka. Najczęstszymi chorobami wywołanymi narażeniem na pył azbestowy jest pylica azbestowa i nowotwór złośliwy - międzybłoniak opłucnej. Azbest jest jedynym czynnikiem wywołującym tę odmianę nowotworu.

Po osiągnięciu wieku technologicznego (zakłada się tu okres pomiędzy 20 a 30 lat) z wyrobów azbestowo-cementowych rozpoczyna się „samoistne” pylenie włókien azbestu. Powoduje to pojawianie się zwiększonego stężenia włókien w otoczeniu obiektów z wbudowanym azbestem. Dodatkowym źródłem emisji tychże włókien są wyroby z odłamanymi częściami, bądź całkowicie popękane. Kolejnym powodem zwiększenia emisji włókien do powietrza atmosferycznego jest korozja biologiczna lub chemiczna, czyli obecność glonów i mchów, jaki oddziaływanie atmosferyczne na powierzchnie płyt azbestowo - cementowych.

Największym źródłem potencjalnego zagrożenia pyłami azbestu są niewątpliwie operacje wykonywane na wyrobach zawierających azbest (szczególnie niewłaściwe czynności związane z konserwacją lub demontażem).

Biorąc pod uwagę roboty polegające na demontażu wyrobów zawierających azbest twarde (gęstość powyżej 1000 kg/m<sup>3</sup>), istniejące wymogi prawne zapewniają dużą prewencję pylenia włókien azbestu (oczywiście pod warunkiem bezwzględnego stosowania się do procedur i przepisów oraz dobrych praktyk przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest). Podobnie sytuacja wygląda, gdy mamy do czynienia z transportem i unieszkodliwieniem. Przykładem tego niech będą badania prowadzone na składowiskach wyrobów azbestowych, gdzie notowane stężenia włókien azbestu nie przekraczają norm ustalonych dla powietrza, jakim oddychają ludzie w strefie zamieszkania.

Dlatego szczególny nacisk należy położyć na taką organizację prac, aby w każdym momencie ich wykonywania odpowiednie organy kontrolne państwa mogły korygować i weryfikować poczynania wykonawców usług z zakresu gospodarki odpadami azbestowymi.

Podstawą do powodzenia Programu jest aktywna polityka informacyjna Urzędu Miasta Świnoujście, w tym rzetelne zarządzanie Programem i współpraca z jego uczestnikami. Właściwe i profesjonalne firmy muszą pracować pod kontrolą i nadzorem Zarządzającego i inspektorów z powołanych inspekcji, takich jak Państwowa Inspekcja Pracy, Inspekcja Środowiska, Nadzór Budowlany i Sanepid. Bardzo ważna jest również wola i chęć mieszkańców gminy dla zrozumienia idei i metodyki przystępowania do eliminacji wyrobów zawierających azbest. Osobną sprawą jest zaangażowanie środków finansowych pochodzących z budżetu gminy.

#### 14. BIBLIOGRAFIA

1. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r.
2. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 -2032 – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 2009 r.
3. Informator o przepisach i procedurach. M.G. Warszawa 2008 r.
4. Bezpieczne postępowanie z azbestem pod redakcją prof. dr J. Dyczka AGH Kraków 2004 r.
5. Bezpieczne postępowanie z azbestem. Prawo i praktyka. Fundacja ŁBA Łódź 2006r.
6. Azbest. Podręcznik dobrych praktyk. G. I. P. Warszawa 2006 r.
7. Prawidłowe postępowanie przy demontażu, transporcie i składowaniu odpadów azbestowych. Wydawnictwo Fundacja ŁBA Łódź 2007 r.

#### 15. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 Wykaz aktów prawnych związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, transportem i unieszkodliwianiem odpadów azbestowych

Załącznik nr 2 Arkusz oceny stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest - WZÓR

Załącznik nr 3 Informacja o wyrobach zawierających azbest - WZÓR

Załącznik nr 4 Karta przekazania odpadu - WZÓR

Załącznik nr 5 Inwentaryzacja wyrobów/odpadów zawierających azbest znajdujących się na terenie Miasta Świnoujście (stan na dzień 31 lipca 2017 r.)



**Wykaz aktów prawnych dotyczących problematyki azbestowej**

(źródło: Ministerstwo Rozwoju – [www.mr.gov.pl](http://www.mr.gov.pl))

(stan prawny – czerwiec 2017 r.)

**Ustawy dotyczące problematyki azbestowej**

1. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1666 z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1332 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.)
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 519, z późn. zm.)
5. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużyciu sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2015, poz. 1688, z późn. zm.)
6. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1203 z późn. zm.)
7. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1131 z późn. zm.)
8. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. 2016, poz. 1987 z późn. zm.)

**Rozporządzenia dotyczące problematyki azbestowej**

**Rozporządzenia Rady Ministrów**

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudnienia przy niektórych z tych prac (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1509)
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 października 2015 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. z 2015 r., poz. 1875, z późn. zm.)
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 71)

**Rozporządzenia Ministra Gospodarki**

1. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 stycznia 2015 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane na składowiskach w sposób nieselektywny (Dz. U. z 2015 r., poz. 110)
2. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649 oraz zmiana z 2010 r. Nr 162, poz. 1089)
3. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach (Dz. U. z 2015 r. poz. 1277)
4. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31)

**Rozporządzenia Ministra Zdrowia**

1. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez

- materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231)
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896)
  3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.)
  4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. z 2005r., Nr 13, poz. 109)
  5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbecie (Dz. U. Nr 189, poz. 1603)
  6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 33, poz. 166)
  7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (t.j. Dz. U. 2016, poz. 1117)
  8. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1348)
  9. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005r., Nr 216, poz. 1824)

#### **Rozporządzenia Ministra Środowiska**

1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1923)
2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. z 2014 r., poz. 1169)
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 września 2016 r. w sprawie uznania odpadów niebezpiecznych za odpady inne niż niebezpieczne (Dz. U. z 2016 r., poz. 1601)
4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie odzysku odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. z 2015 r., poz. 796)
5. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów odpadów, których przewóz w celu unieszkodliwiania jest zabroniony (Dz. U. z 2008 r., Nr 119, poz. 769)
6. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz. U. z 2014, poz. 1542)
7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 1450)
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87)
9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2014 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1973)

10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2014 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz.U. z 2014 r., poz. 1546)
11. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. z 2011 r., Nr 298, poz. 1771)
12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2013r., poz. 24)
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013r., poz. 25)
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013r., poz. 523)

#### **Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej**

1. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2002r., Nr 108, poz. 953, z późn. zm.)
2. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1309)
3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126)
4. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie prowadzenia kursów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2012, poz. 619)

#### **Inne:**

Oświadczenie Rządowe z dnia 26 marca 2015 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 882 z późn. zm.)

#### **Wykaz dyrektyw i decyzji dotyczących problematyki azbestowej**

(stan na czerwiec 2012 r.)

1. Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawodawczych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27)
2. Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269)
3. Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 349)
4. Dyrektywa Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wprowadzenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 245, z 26.08.1992, str. 6, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 71)

5. Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz. Urz. WE L 216 z 20.08.1994, str.12, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 213)
6. Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 228)
7. Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz. Urz. WE L 11 z 16.01.2003, str. 27, Dz.Urz. WE L 218 z 23.08.2007, str. 25; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 314).
8. Dyrektywa 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego (WEEE) (Dz. Urz. WE L 37 z 13.02.2003, str. 24, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz. 15, t. 7, str. 359)
9. Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 158 z 30.04.2004, str. 50; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 35)
10. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 1013/2006 z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz. Urz. WE L 190, z 12.07.2006, str. 1)
11. Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz. Urz. WE L 396, z 30.12.2006, str. 1 oraz sprostowanie w Dz. Urz. WE L 136, z 29.05.2007, str. 3)
12. Dyrektywa 2008/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. Urz. WE L 312 z 22.11.2008, str. 3)
13. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/148/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. UE L 330, z 16.12.2009, str. 28.)

**Uchwały Rady Ministrów dot. ustanowienia programu wieloletniego p.n. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”:**

Uchwała nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r.

Uchwała nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r.



ZAŁĄCZNIK NR 2

WZÓR

**OCENA  
stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest**

Nazwa miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

\_\_\_\_\_

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

\_\_\_\_\_

Rodzaj zabudowy<sup>1</sup>: \_\_\_\_\_

Numer działki ewidencyjnej<sup>2</sup>: \_\_\_\_\_

Numer obrębu ewidencyjnego<sup>2</sup>: \_\_\_\_\_

Nazwa, rodzaj wyrobu<sup>3</sup>: \_\_\_\_\_

Ilość wyrobów<sup>4</sup>: \_\_\_\_\_

Data sporządzenia poprzedniej oceny<sup>5</sup>: \_\_\_\_\_

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
<b>I</b>	<b>Sposób zastosowania azbestu</b>		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m <sup>3</sup> )	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
<b>II</b>	<b>Struktura powierzchni wyrobu z azbestem</b>		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
<b>III</b>	<b>Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem</b>		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
<b>IV</b>	<b>Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych</b>		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	

19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
<b>V</b>	<b>Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej</b>		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nie użytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
<b>SUMA PUNKTÓW OCENY</b>			
<b>STOPIEŃ PILNOŚCI</b>			

**UWAGA:** W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

- Stopień pilności I** od 120 punktów  
wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie
- Stopień pilności II** od 95 do 115 punktów  
wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku
- Stopień pilności III** do 90 punktów  
wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

\_\_\_\_\_  
Oceniający  
Właściciel/Zarządca  
(imię i nazwisko)

\_\_\_\_\_  
(podpis)

\_\_\_\_\_  
(miejscowość, data)

\_\_\_\_\_  
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

- Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
- Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
  - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
  - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe,
  - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
  - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
  - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
  - szczeliwa azbestowe,
  - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
  - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
  - papier, tektura,
  - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m<sup>2</sup>, m<sup>3</sup>, mb).

- <sup>5)</sup> Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST<sup>1)</sup>**

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres<sup>2)</sup>:  
.....  
.....
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:  
.....  
.....
3. Rodzaj zabudowy<sup>3)</sup>: .....
4. Numer działki ewidencyjnej<sup>4)</sup>: .....
5. Numer obrębu ewidencyjnego<sup>4)</sup>: .....
6. Nazwa, rodzaj wyrobu<sup>5)</sup>: .....
- .....
7. Ilość posiadanych wyrobów<sup>6)</sup>: .....
8. Stopień pilności<sup>7)</sup>: .....
9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów<sup>8)</sup>
  - a) nazwa i numer dokumentu: .....
  - b) data ostatniej aktualizacji: .....
10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów: .....
11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia<sup>6)</sup>:  
.....

.....  
(podpis)

data .....

OBJAŚNIENIA:

- 1) Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.
- 2) Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.
- 3) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.
- 4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
  - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
  - płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
  - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
  - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
  - przedzia specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
  - szczeliwa azbestowe,
  - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
  - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
  - papier, tektura,
  - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
  - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
  - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.
- 6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m<sup>2</sup>, m<sup>3</sup>, mb, km).
- 7) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).
- 8) Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

KARTA PRZEKAZANIA ODPADÓW				Nr karty <sup>1)</sup>		Rok kalendarzowy			
Nazwa i adres posiadacza odpadów, który przekazuje odpad <sup>2), 3)</sup>			Nazwa i adres posiadacza odpadów transportującego odpad <sup>2), 4), 5)</sup>			Nazwa i adres posiadacza odpadów, który przejmuje odpad <sup>2), 6)</sup>			
Miejsce prowadzenia działalności <sup>7)</sup>			Miejsce prowadzenia działalności <sup>7)</sup>						
Nr rejestrowy <sup>8)</sup>				Nr rejestrowy <sup>5), 8)</sup>				Nr rejestrowy <sup>8)</sup>	
NIP		REGON		NIP		REGON <sup>5), 9)</sup>		NIP	
Posiadacz odpadów, któremu należy przekazać odpad <sup>10)</sup>									
Rodzaj procesu przetwarzania, któremu powinien zostać poddany odpad <sup>11)</sup>									
Wnioskuje o wydanie dokumentu potwierdzającego unieszkodliwienie zakaźnych odpadów medycznych lub zakaźnych odpadów weterynaryjnych <sup>12)</sup>			TAK <input type="checkbox"/>			NIE <input type="checkbox"/>			
Kod odpadu <sup>13)</sup>				Rodzaj odpadu <sup>13)</sup>					
Data/miesiąc <sup>14), 15)</sup>			Masa przekazanych odpadów [Mg] <sup>16)</sup>			Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy <sup>5), 17)</sup>		Numer certyfikatu oraz numery pojemników <sup>18)</sup>	
Potwierdzam przekazanie odpadu			Potwierdzam przyjęcie odpadów do transportu i wykonanie usługi transportu <sup>4), 5)</sup>			Potwierdzam przejęcie odpadu			
data, pieczęć <sup>19)</sup> i podpis			data, pieczęć <sup>19)</sup> i podpis			data, pieczęć <sup>19)</sup> i podpis			

WZÓR

21

**Objaśnienia:**

- 1) Numer jest nadawany przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
- 2) Podać imię i nazwisko lub nazwę podmiotu oraz adres zamieszkania lub siedziby.
- 3) W przypadku odpadów komunalnych do wypełnienia karty przekazania odpadów jest obowiązany podmiot, który uzyskał wpis do rejestru określonego w art. 9b ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r. poz. 1399, z późn. zm.). Kartę przekazania odpadów należy wypełnić osobno dla każdej gminy, z której odpady są odbierane.
- 4) Dotyczy posiadacza odpadów transportującego odpady.
- 5) W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich transportujących odpad z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
- 6) W przypadku władających powierzchnią ziemi, na której komunalne osady ściekowe są stosowane zgodnie z art. 71 i art. 96 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.), należy podać imię i nazwisko oraz adres zamieszkania.
- 7) Podać adres miejsca prowadzenia działalności. W przypadku prowadzenia działalności w zakresie obiektów liniowych, o których mowa w art. 3 pkt 3a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r. poz. 1409, z późn. zm.), oraz w przypadku wykonywania usług, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 32 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, należy wpisać nazwę województwa i gminy, na terenie których są wytwarzane odpady w związku z prowadzoną działalnością w zakresie ww. obiektów liniowych lub świadczeniem ww. usług. W przypadku podmiotu, który uzyskał wpis do rejestru określonego w art. 9b ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, należy podać nazwę województwa i gminy.
- 8) O ile dotyczy. Podać numer rejestrowy, o którym mowa w art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.
- 9) O ile posiada.
- 10) Podać imię i nazwisko lub nazwę oraz adres, pod który należy dostarczyć odpad.
- 11) Dotyczy stacji demontażu w przypadku przekazywania odpadów powstałych w wyniku demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji innemu posiadaczowi odpadów oraz zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych przeznaczonym do czasowego składowania odpadów rtęci metalicznej przekazującego te odpady do dalszego unieszkodliwienia, należy podać symbol R lub D. Symbole R określają procesy odzysku zgodnie z załącznikiem nr 1 do ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 2 do ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.
- 12) Dotyczy wyłącznie wytwórcy zakaźnych odpadów medycznych lub zakaźnych odpadów weterynaryjnych przekazującego te odpady do unieszkodliwienia w spalarni odpadów. W przypadku gdy wytwórca zakaźnych odpadów medycznych lub zakaźnych odpadów weterynaryjnych przekazuje odpady zbierającemu, który uzyskał zezwolenie, o którym mowa w art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, należy sporządzić osobny wniosek o wydanie dokumentu potwierdzającego unieszkodliwienie i przekazać go do spalarni odpadów.
- 13) Zgodnie z katalogiem odpadów określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.
- 14) W przypadku odpadów niebezpiecznych podać każdą datę przekazania odpadu.
- 15) Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadów lub jako zbiorcza karta przekazania odpadów obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego transportującego odpady, temu samemu posiadaczowi odpadów.
- 16) Podać masę odpadów z dokładnością do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych oraz innych niż niebezpieczne. W przypadku gdy masa odpadów jest mniejsza niż 1 kg, należy podać masę w zaokrągleniu do 1 kg.
- 17) Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

- <sup>18)</sup> W przypadku posiadacza odpadów przekazującego odpady rtęci metalicznej do czasowego składowania na składowisku odpadów niebezpiecznych przeznaczonym do czasowego składowania odpadów rtęci metalicznej oraz w przypadku zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych przeznaczonym do czasowego składowania odpadów rtęci metalicznej przekazującego te odpady do dalszego unieszkodliwienia, należy podać numer certyfikatu oraz numery pojemników.
- <sup>19)</sup> Nie dotyczy dokumentu opatrzonego bezpiecznym podpisem elektronicznym.



Inwentaryzacja wyrobów/odpadów zawierających azbest na terenie Miasta Świnoujście

L.p.	Ulica	Nr	Ewid.	Obręb	F/P	Nazwisko/nazwa	Rodzaj zabudowy	Rodzaj wyrobu	Ilość [m2]	Stop. pil.	Inne istotne informacje
1	1 Maja		31/2	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	56	2	nr budynku 31/2.2 domek nr 63
2	1 Maja		31/2	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	56	2	nr budynku 31/2.4 domek nr 64
3	1 Maja		31/2	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	56	2	nr budynku 31/2.6 domek nr 65
4	1 Maja	11	36/2	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	72	2	
5	1 Maja	11	36/2	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	152	3	
6	1 Maja	20	160	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	28	2	
7	1 Maja	24	190	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	50	2	
8	1 Maja	24A	191	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	120	3	
9	1 Maja	26	194	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	300	3	
10	1 Maja	3	16	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	45	2	
11	1 Maja	3	16	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	36	3	
12	1 Maja	3	16	15	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	20	1	
13	1 Maja	34	279	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	60	2	
14	1 Maja	34	279	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	140	2	
15	1 Maja	34	279	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	26	2	
16	1 Maja	38	286	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	40	2	
17	1 Maja	38	286	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	140	3	
18	1 Maja	38	286	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	70	2	
19	1 Maja	42	288	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	200	2	
20	1 Maja	42	288	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	2	
21	1 Maja	42	288	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	30	2	
22	1 Maja	43	238/1	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	35	2	
23	1 Maja	43B	240	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	210	3	
24	1 Maja	43B	240	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	2	
25	1 Maja	43B	240	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	12	2	
26	1 Maja	44	290/1	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	230	2	
27	1 Maja	47	247	15	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	90	1	
28	1 Maja	50	295	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	170	3	

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

29	1 Maja	50	295	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	145	3	
30	1 Maja	50	295	15	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	40	1	
31	1 Maja	52	297	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	24	1	
32	1 Maja	52	297	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	1	
33	1 Maja	53	9	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	225	3	
34	1 Maja	53	9	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	48	2	
35	1 Maja	54	298/2	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	25	1	
36	1 Maja	61	17	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	141	2	
37	1 Maja	62	37/1	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	16	2	
38	1 Maja	62	37/1	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	264	2	
39	1 Maja	62	37/1	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	27	2	
40	1 Maja	64	36	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	20	2	
41	1 Maja	64	36	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	118	2	
42	1 Maja	65	20	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	128	2	
43	1 Maja	65	20	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	28	2	
44	1 Maja	65	20	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	10	2	
45	1 Maja	65	20	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	56	2	
46	1 Maja	65	20	19	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	50	1	
47	1 Maja	67	25/2	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	154	2	
48	1 Maja	74	135	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	560	3	
49	1 Maja	74	135	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	144	2	
50	1 Maja	74	135	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	128	2	
51	1 Maja	74	135	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	110	2	
52	1 Maja	74 A	134	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	560	3	
53	1 Maja	74 A	134	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	100	2	
54	1 Maja	74 A	134	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	308	3	
55	1 Maja	74 A	134	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	100	2	
56	1 Maja	78	140	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	16	2	
57	1 Maja	78	140	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	62	2	
58	1 Maja	8	53	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	2	
59	1 Maja	8	53	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	99	2	
60	1 Maja	9	40	15	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	50	1	

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

61	1 Maja	17	144/1	15	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	36	1	
62	1 Maja	28	199	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	27	2	
63	1 Maja	28	199	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	40	2	
64	Artura Grottgera	5	39	4	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	27	2	
65	Artura Grottgera	5	39	4	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	14	2	
66	Artura Grottgera	5	39	4	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	12	2	
67	Artura Grottgera	8	357	4	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	8	2	
68	Brzozowa	1	40	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	2	
69	Brzozowa	1	40	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	85	2	
70	Brzozowa	1	40	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	28	2	
71	Brzozowa	1	40	19	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	12	2	
72	Brzozowa	1 A	62/4	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	40	2	
73	Brzozowa	1 A	62/4	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	144	2	
74	Brzozowa	1 A	39	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	57	2	
75	Brzozowa	1 A	62/4	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	30	1	
76	Brzozowa	12	52	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	22	2	
77	Bydgoska	10	184	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	165	2	
78	Bydgoska	10	184	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	64	2	
79	Chełmska	6	203	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	12	2	
80	Czeska	1	70	12	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	120	1	
81	Gajowa	6	360/2	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	42	2	
82	Gajowa	6	360/2	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	16	2	
83	Gdańska	17	357	5	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	30	1	
84	Gdyńska	18	576	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	24	2	
85	Gdyńska	27B	531	9		Gmina Miasto Świnoujście/ Przedszkole Miejskie nr 11 "Tęcza" - jednostka organizacyjna miasta	b.użyt. publ.	pł. falista	360	1	elewacja budynku
86	Gdyńska	35	548/1	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	14	2	
87	Głęboka	10	105	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	55	2	
88	Głęboka	6	100	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	32	2	
89	Głęboka	6	100	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	55	2	
90	Głęboka	6	100	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	20	2	

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

91	Głęboka	8	102	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	160	2	
92	Gradowa		563	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	320	2	
93	Gradowa	1 A	700	17	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	70	1	
94	Gradowa	1 B	693	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	120	2	
95	Gradowa	5	685	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	90	2	
96	Gradowa	6 B	564	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	132	2	
97	Gradowa	9	720/1	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	40	2	
98	Grunwaldzka	41A	166	10		Zakład Gospodarki Mieszkaniowej - jednostka organizacyjna miasta	odpad	pł. falista	228,5	2	
99	Grunwaldzka	54	137/7	10	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	916	2	
100	Grunwaldzka	58A	85	10	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	50	2	
101	Hugona Kollątaja	4	381	8	P	Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	inny	rury a-c	15760 mb	3	
102	I Armii Wojska Polskiego	1	195	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	38	2	
103	I Armii Wojska Polskiego	1	195	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	36	2	
104	I Armii Wojska Polskiego	1	195	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	2	
105	I Armii Wojska Polskiego	1	195	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	12	3	
106	I Armii Wojska Polskiego	1	195	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	44	2	
107	Jachtowa	2	151/13	2		Zakład Gospodarki Mieszkaniowej - jednostka organizacyjna miasta	b.gosp.	pł. falista	250	2	przemysłowo-gospodarcze
108	Jachtowa	2	151/2	2		Zakład Gospodarki Mieszkaniowej - jednostka organizacyjna miasta	b.gosp.	pł. falista	8,3	2	przemysłowo-gospodarcze
109	Jana Matejki	37	75/25	5	P	SMLW Słowianin	b.mieszk.	rury a-c	13300 kg	1	Rury zsypowe - Blok "Leningrad" nr 37-37d (5 klatek schodowych)
110	Jana Matejki	39	75/27	5	P	SMLW Słowianin	b.mieszk.	rury a-c	13300 kg	1	Rury zsypowe - budynek "Lenin- grad" 5 klatek schodowych
111	Jana Matejki	40	75/29	5	P	SMLW Słowianin	b.mieszk.	rury a-c	13300 kg	1	Rury zsypowe - blok "Leningrad" 5 klatek nr 40-40d
112	Jana Matejki	46	75/10	5	P	SMLW Słowianin	b.mieszk.	rury a-c	13300 kg	1	Rury zsypowe - blok "Leningrad" 5 klatek nr 46-46d

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

113	Juliana Markiewicza	43	435	9	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	87	3	
114	Juliana Markiewicza	45	437	9	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	8	3	
115	Juliusza Słowackiego	1	112	2		OSIR WYSPIARZ - jednostka organizacyjna miasta	b.gosp.	pł. płaska	80	3	domek kempingowy
116	Juliusza Słowackiego	1	112	2		OSIR WYSPIARZ - jednostka organizacyjna miasta	b.gosp.	pł. płaska	80	3	domek kempingowy
117	Juliusza Słowackiego	1	112	2		OSIR WYSPIARZ - jednostka organizacyjna miasta	b.gosp.	pł. płaska	80	3	domek kempingowy
118	Juliusza Słowackiego	1	112	2		OSIR WYSPIARZ - jednostka organizacyjna miasta	b.gosp.	pł. płaska	80	3	domek kempingowy
119	Juliusza Słowackiego	1	112	2		OSIR WYSPIARZ - jednostka organizacyjna miasta	b.gosp.	pł. płaska	80	3	domek kempingowy
120	Juliusza Słowackiego	1	112	2		OSIR WYSPIARZ - jednostka organizacyjna miasta	b.gosp.	pł. płaska	80	3	domek kempingowy
121	kadm. Włodzimierza Steyera	26	347	10	P	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.	b.gosp.	pł. falista	16	2	
122	kadm. Włodzimierza Steyera	5	210/11	10	P	Rejonowy Zarząd Infrastruktury	b.gosp.	pł. falista	147	3	
123	kadm. Włodzimierza Steyera		189/2		P	ENEA Operator Sp. z o.o.	inny	pł. płaska	41	3	
124	Kanałowa	3	20	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	72	2	
125	Kanałowa	3	20	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	48	2	
126	Kanałowa	3	20	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	42	2	
127	Kanałowa	3	20	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	75	3	
128	Kanałowa	3	20	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	1	
129	Kanałowa	6	25	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	20	2	
130	Kanałowa	6	25	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	36	2	
131	Kanałowa	6	25	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	34	2	
132	Kanałowa	6	25	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	14	1	
133	Kanałowa	6	25	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	120	3	
134	Kanałowa	6	25	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	40	2	
135	Kanałowa	6	25	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	20	2	

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

136	Kanałowa	7	76	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	31	2	
137	Kanałowa	7	76	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	30	2	
138	Kanałowa	7	76	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	21	2	
139	Kanałowa	7	76	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	2	
140	Kanałowa	7	76	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	2	
141	Karsiborska		293/1	0	P	Rejonowy Zarząd Infrastruktury	b.gosp.	pł. falista	440	3	
142	Karsiborska	B/N	254/4	10		Gmina Miasto Świnoujście	odpad	pł. falista pł. płaska	1300	1	plyty faliste i plyty płaskie teren tzw. MULNIK odpady azbestowe połączone zarośnięte. Ilość szacowana na podstawie wymiarów budynków.
143	Kossaków	23	309	4	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	28	2	
144	Kossaków	23	309	4	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	9	2	
145	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	3	2	działka nr 665
146	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	6	2	działka nr 675
147	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	6	2	działka nr 272
148	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	12	2	działka nr 179
149	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	18	2	działka nr 694
150	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	20	2	działka nr 309
151	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	24	2	działka nr 723
152	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	28	2	działka nr 31
153	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	35	2	działka nr 610
154	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	35	2	działka nr 619
155	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	36	2	działka nr 178
156	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	36	2	działka nr 882
157	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	36	2	działka nr 648
158	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	38	2	działka nr 531
159	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	40	2	działka nr 489
160	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	42	2	działka nr 394
161	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	42	2	działka nr 675
162	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	42	2	działka nr 842
163	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	46	2	działka nr 490

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

164	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	50	2	działka nr 634
165	Krzywa		278/11	10	F	ROD GRANICA	b.gosp.	pł. falista	52	2	działka nr 837
166	Krzywa		282/46	10	P	Państwowe Gospodarstwo Leśne-Lasy Państwowe Nadleśnictwo Międzyzdroje	b.gosp.	pł. falista	200	2	
167	Krzywa		282/46	10	P	Państwowe Gospodarstwo Leśne-Lasy Państwowe Nadleśnictwo Międzyzdroje	b.gosp.	pł. falista	84	2	
168	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	24	2	działka 44
169	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	56	2	działka 400
170	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	42	2	działka 152
171	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	40	2	działka 14
172	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	34	2	działka 386
173	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	25	2	działka 103
174	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	24	2	działka 427
175	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	20	2	działka 183
176	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	17	2	działka 344
177	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	10	2	działka 152
178	Krzywa		331	10	F	ROD PAPROTNA	b.gosp.	pł. falista	3	2	działka vis a vis 312 za działką 297 aleja krokusów
179	Krzywa		338	10	F	ROD OLSZYŃKA	b.gosp.	pł. falista	35	2	działka nr 38
180	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	30	2	działka nr 479
181	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	28	2	działka nr 78
182	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	20	2	działka nr 274
183	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	17	2	działka nr 335
184	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	15	2	działka nr 83
185	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	30	2	działka nr 196
186	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	12	2	działka nr 187
187	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	18	2	działka nr 146
188	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	35	2	działka nr 386
189	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	odpad	pł. falista	3	1	działka nr 31
190	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	36	2	działka nr 36
191	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	36	2	działka nr 382
192	Krzywa		344	10	F	ROD NAD ZALEWEM	b.gosp.	pł. falista	30	2	działka nr 80

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

193	Krzywa		358	10	F	ROD POLANA	b.gosp.	pł. falista	36	2	działka 36
194	Krzywa		358	10	F	ROD POLANA	b.gosp.	pł. falista	12	2	działka 8
195	Krzywa		358	10	F	ROD POLANA	b.gosp.	pł. falista	24	2	działka 41
196	Krzywa		391	10	F	ROD OBROŃCÓW WYBRZEŻA / ROD ZDRÓJ	odpad	pł. falista	5	2	ROD Obr. Wybrzeża działka 8
197	Krzywa	2	282/9	10	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	4	2	
198	Krzywa	7	282/16	10	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	2	
199	Krzywa	7	282/16	10	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	22	2	
200	Krzywa	7 A, 7B	282/22	10	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	16	2	
201	Krzywa	7 A, 7B	282/22	10	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	12	2	
202	Krzywa	7 A, 7B	282/22	10	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	12	2	
203	Krzywa	7 A, 7B	282/22	10	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	6	2	
204	Krzywa	B/N	391	10	F	ROD ZDRÓJ	odpad	pł. falista	10	3	działa nr 6
205	Ludzi Morza		215	14	F	ROD ODRA	b.gosp.	pł. falista	18	2	działka nr 50
206	Ludzi Morza		215	14	F	ROD ODRA	b.gosp.	pł. falista	14	2	działka nr 27
207	Ludzi Morza		215	14	F	ROD ODRA	b.gosp.	pł. falista	12	2	działka nr 20
208	Ludzi Morza		215	14	F	ROD ODRA	b.gosp.	pł. falista	5	2	działka nr 39
209	Ludzi Morza	16	245/5	14	P	MSR Gryfia	b.przem.	rury a-c	28,5 mb	3	
210	Ludzi Morza ul.	16	245/5	14	P	MSR Gryfia	inny	izolacja a-c	1,24 m3	3	
211	Ludzi Morza ul.	16	245/5	14	P	MSR Gryfia	inny	izolacja a-c	3,10m3	3	
212	Ludzi Morza ul.	16	245/5	14	P	MSR Gryfia	inny	izolacja a-c	1,03 m3	3	
213	Łęgowa	2	161/8	19	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	24	1	
214	Łęgowa	2	161/8	19	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	104	3	
215	Łęgowa	3	163	19	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	144	2	
216	Łęgowa	4	168	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	88	2	
217	Łęgowa	4	168	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	40	2	
218	Małopolska	12	491	9	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	104	3	
219	Małopolska	17A	369/1	9	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	22	2	
220	Małopolska	70/2	471	5	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	58	3	
221	Małopolska	70/2	471	5	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	15	1	
222	Marii Konopnic- kiej	18	68	1	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	6	2	



Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

223	Marii Konopnic- kiej	18	68	1	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	10	1	
224	Mazowiecka		25	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	4	2	tereny Gminy Miasto Świnoujście dzierżawione przez osoby fizyczne (ogródki działkowe) dz. 16
225	Mazowiecka		25	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	30	2	tereny Gminy Miasto Świnoujście dzierżawione przez osoby fizyczne (ogródki działkowe) dz. 52
226	Mazowiecka		25	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	60	1	tereny Gminy Miasto Świnoujście dzierżawione przez osoby fizyczne (ogródki działkowe) dz. 57?
227	Mazowiecka		25	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	42	2	tereny Gminy Miasto Świnoujście dzierżawione przez osoby fizyczne (ogródki działkowe) dz. 59
228	Mazowiecka		25	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	1	tereny Gminy Miasto Świnoujście dzierżawione przez osoby fizyczne (ogródki działkowe) dz. 7
229	Mazowiecka		25	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	1	tereny Gminy Miasto Świnoujście dzierżawione przez osoby fizyczne (ogródki działkowe) dz. 73?
230	Mazowiecka		25	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	48	1	tereny Gminy Miasto Świnoujście dzierżawione przez osoby fizyczne (ogródki działkowe) dz. 75
231	Mazowiecka		25	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	38	2	tereny Gminy Miasto Świnoujście dzierżawione przez osoby fizyczne (ogródki działkowe) dz. 77
232	Mazowiecka		25	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	1	tereny Gminy Miasto Świnoujście dzierżawione przez osoby fizyczne (ogródki działkowe) przy drodze
233	Mazowiecka	1	93	9	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	4	1	
234	Mazowiecka	1	93	9	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	14	1	

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

235	Mazowiecka	1	93	9	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	4	1	
236	Mazowiecka	25	74	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	8	1	
237	Mazowiecka	25	74	5	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	12	1	
238	Mazowiecka	66A	108	9	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	82	3	
239	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	31	3	ROD KOTWICA działka nr 141
240	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	30	2	ROD Kotwica działka nr 434
241	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	35	2	ROD OAZA działka 36
242	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	60	2	ROD Kotwica działka nr 184
243	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	42	2	ROD Kotwica działka nr 361
244	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	40	2	ROD Kotwica działka nr 227
245	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	40	2	ROD Kotwica działka nr 375
246	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	36	2	ROD Kotwica działka nr 388
247	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	36	2	ROD Kotwica działka nr 371
248	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	36	2	ROD Kotwica działka nr 374
249	Mazowiecka	77 b	24/1	5	F	ROD KOTWICA /ROD OAZA	b.gosp.	pł. falista	30	2	ROD Kotwica działka nr 362
250	Miodowa	6	330/34	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	28	2	
251	Miodowa	6	330/34	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	100	3	
252	Mostowa	10A	18/4	13	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	180	3	
253	Mostowa	12	20/3	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	135	2	
254	Mostowa	16	25/1	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	30	2	
255	Mostowa	16a	24	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	168	2	
256	Mostowa	16a	24	13	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	168	1	
257	Mostowa	16a	24	13	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	90	1	
258	Mostowa	20	26/25	13	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	3	2	
259	Mostowa	38	26/19	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	22	2	
260	Mostowa	5A	38/1	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	2	
261	Mostowa	5A	38/1	13	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	112	3	
262	Norberta Barlickiego		183/21	17	P	PKP Energetyka S.A.	b.przem.	pł. płaska	36 kg	2	Wyroby to płyta azbestowa płaska (komory łukowe styczników).
263	Norberta Barlickiego		183/21	17	P	PKP Energetyka S.A.	b.przem.	szczeliwa azbestowe	1,2 kg	2	Wyrób to sznury i szczeliwo azbestowe.
264	Norberta Barlickiego	17	66	14	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	4	2	

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

	kiego										
265	Norweska		293/2	12	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	30	1	Ogródki działkowe na terenach dzierżawionych od Urzędu Miasta (bud. gosp. nr 1)
266	Norweska		293/2	12	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	24	2	Ogródki działkowe na terenach dzierżawionych od Urzędu Miasta (bud. gosp. nr 2)
267	Norweska		293/2	12	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	42	1	Ogródki działkowe na terenach dzierżawionych od Urzędu Miasta (bud. gosp. nr 3)
268	Odrzańska	12	353	18	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	60	1	
269	Odrzańska	17	628	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	32	2	
270	Odrzańska	17	628	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	60	2	
271	Odrzańska	17	628	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	150	2	
272	Odrzańska	2	382/1	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	24	2	
273	Odrzańska	21	282	18	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	12	1	
274	Odrzańska	21	282	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	33	2	
275	Odrzańska	25	208	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	24	3	
276	Odrzańska	27	227	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	20	2	
277	Odrzańska	4C	374	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	42	3	
278	Ogrodowa	2	311	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	56	2	
279	Ogrodowa	2	311	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	2	
280	Ogrodowa	3	71	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	24	2	
281	Ogrodowa	3	71	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	30	2	
282	Ogrodowa	3	71	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	2	
283	Ogrodowa	3	71	19	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	12	1	
284	Ogrodowa	5	75	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	76	2	
285	Ogrodowa	5	75	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	70	1	
286	Ogrodowa	5	75	19	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	5	1	
287	Okólna	6	54/4	14	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	1	
288	Okólna	6	54/4	14	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	1	
289	Okólna	6	54/4	14	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	10	1	

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

290	Okólna	6	54/4	14	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	10	1	
291	Okólna	6	54/4	14	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	6	1	
292	Osadników Woj- skowych	3	110/1	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	25	2	
293	Osadników Woj- skowych	6	99	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	60	2	
294	Owocowa		94	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	25	2	
295	Owocowa	2	78/2	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	18	2	
296	Owocowa	6	91	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	42	2	
297	Owocowa	6	91	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	6	2	
298	Owocowa	6	91	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	2	
299	Owocowa	8	92/1	15	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	120	3	
300	Pogodna	2	706	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	56	2	
301	Pogodna	3/1	534	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	24	2	
302	Pogodna	3/2	534	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	42	2	
303	Pogodna	4	677/0	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	120	2	
304	Pogodna	4	677/0	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	100	2	
305	Promowa	1	94	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	2	
306	Promowa	1A	78/3	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	20	2	
307	Promowa	3	791	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	114	2	
308	Prosta	2	83	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	68	2	
309	Prosta	2	83	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	40	2	
310	Prosta	2	83	19	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	112	3	
311	Rycerska	68	130/2	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	40	2	
312	Sąsiedzka	14a	57	18	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	55	1	
313	Sąsiedzka	16	55/11	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	40	2	
314	Sąsiedzka	16	55/11	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	90	2	
315	Sąsiedzka	9	583	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	2	
316	Stanisława Wy- spiańskiego	B/N	58/2	6	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	56	1	
317	Stefana Jaracza	62	301	12	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	1	
318	Sucha	10	204/15	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	35	2	
319	Szmaragdowa	11	156	18	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	60	1	

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

320	Szmaragdowa	11	156	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	66	2	
321	Szmaragdowa	11	156	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	26	2	
322	Szmaragdowa	11b	158	18	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	24	2	
323	Szmaragdowa	1b	94	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	144	2	
324	Sztormowa		132/1	18		Gmina Miasto Świnoujście	b.gosp.	pł. falista	300	2	
325	Sztormowa	1	230	18	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	60	2	
326	Sztormowa	1	230	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	32	2	
327	Sztormowa	1	230	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	50	2	
328	Sztormowa	1	230	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	24	2	
329	Sztormowa	11	132	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	60	2	
330	Sztormowa	19	22	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	50	2	
331	Sztormowa	21	21	18	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	10	2	
332	Sztormowa	21	21	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	64	2	
333	Sztormowa	21	21	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	24	2	
334	Sztormowa	3	218	18	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	5	1	
335	Sztormowa	3	218	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	40	2	
336	Sztormowa	3	218	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	26	2	
337	Sztormowa	7	141	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	12	2	
338	Sztormowa	7	141	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	60	2	
339	Sztormowa	9	136	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	32	2	
340	Sztormowa	B/N	32	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	24	2	
341	Śląska	48	508	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	32	2	
342	Śląska	48	508	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	12	2	
343	Trzciniowa	1	227	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	15	2	
344	Trzciniowa	1	227	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	10	2	
345	Trzciniowa	1	227	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	50	2	
346	Trzciniowa	2	258	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	30	2	
347	Trzciniowa	6	266/2	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	2	
348	Trzciniowa	6	266/2	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	35	2	
349	Trzciniowa	6a	266/1	15	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	110	1	
350	Trzciniowa	6a	266/1	15	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	60	1	
351	Trzciniowa	b/n	196	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	2	posesja obok nr 1

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

352	Trzcinowa	b/n	196	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	135	3	posesja obok nr 1
353	Warzywna	7d	90/12	19	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	368	2	
354	Warzywna	7f	90/10	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	126	2	
355	Wąska	11	129	15	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	72	1	
356	Wąska	11	129	15	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	160	1	
357	Węgierska	2a	39	14	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	12	2	
358	Wierzbowa	5	127	19	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	125	3	
359	Wierzbowa	8	158	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	95	2	
360	Wierzbowa	8	158	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	88	2	
361	Wierzbowa	8	158	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	12	2	
362	Wierzbowa	9	130	19	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	30	1	
363	Wierzbowa	9	130	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	70	2	
364	Wierzbowa	9	130	19	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	136	3	
365	Wierzbowa	9	130	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	70	2	
366	Wierzbowa	9	130	19	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	36	2	
367	Wojciecha Bogusławskiego	3	13/2	6	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	40	2	
368	Wolińska		19/11		P	PKP S.A. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami	inny	pł. płaska	171,25	1	
369	Wyspowa	1	40	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	35	2	
370	Wyspowa	1	40	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	42	2	
371	Wyspowa	1	40	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	30	2	
372	Wyspowa	13	59/1	13	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	52	3	
373	Wyspowa	3	41	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	72	2	
374	Wyspowa	3	41	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	20	2	
375	Wyspowa	3	41	13	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	70	1	
376	Wyspowa	6	63/1	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	104	2	
377	Wyspowa	8	75/9	13	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	250	2	
378	Zacisze	3a	577	15	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	145	2	
379	Zalewowa	11c	555	17	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	220	3	
380	Zalewowa	14a	766/3	17	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	154	3	
381	Zalewowa	20	774/4	17	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	18	1	

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Świnoujście

382	Zalewowa	20	774/4	17	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	158	1	
383	Zalewowa	20	774/4	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	6	2	
384	Zalewowa	21	736	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	42	2	
385	Zalewowa	25	740	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	25	2	
386	Zalewowa	25	740	17	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	36	3	
387	Zalewowa	27	741	17	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	160	3	
388	Zalewowa	27	741	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	18	2	
389	Zalewowa	30	787/6	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	25	2	
390	Zalewowa	31	747/1	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	72	2	
391	Zalewowa	35	697/4	17	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	87	1	
392	Zalewowa	35a	697/5	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	34	2	
393	Zalewowa	37	749/1	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	6	2	
394	Zalewowa	4	281	17	F	osoba fizyczna	odpad	pł. falista	2	1	
395	Zalewowa	4	281	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	42	2	
396	Zalewowa	4	281	17	F	osoba fizyczna	b.mieszk.	pł. falista	162	3	
397	Zalewowa	4	281	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	160	2	
398	Zalewowa	44	483/1	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	148	2	
399	Zalewowa	46	491	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	74	2	
400	Zalewowa	47	424	18	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	20	2	
401	Zalewowa	7	447	17	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	54	2	
402	Żeglarska	2	78	7	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	20	2	
403		1	117	14	P	Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście SA	b.mieszk.	pł. płaska	640	3	budynek "Dom Marynarza"
404		16	27	11	P	SHIP-SERVICE SA	b.gosp.	pł. falista	518	3	wiata na ul. Kasztanowej 16 w Świnoujściu.
405		B/N	22	5	F	osoba fizyczna	b.gosp.	pł. falista	90	3	działka 69 za byłym pasem granicznym

## UZASADNIENIE

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032 (POKzA) przyjęty przez Radę Ministrów dnia 14 lipca 2009 r. uchwałą nr 122/2009, zmienioną uchwałą nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r. określa zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych w związku z m.in. przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Na podstawie powyższego dokumentu, uchwałą Nr XV/108/2011 z dnia 29 września 2011 r. Rada Miasta Świnoujście przyjęła „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Świnoujście na lata 2013- 2032”.

W zaktualizowanym Programie uwzględniono przede wszystkim wyniki przeprowadzonej w lipcu 2017 r. na terenie Miasta Świnoujście inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz zmiany obowiązujących przepisów prawnych dotyczących problematyki azbestowej.

Po uzgodnieniu z Zachodniopomorskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Szczecinie jak i Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Szczecinie, odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla aktualizacji Programu.

Biorąc powyższe pod uwagę zasadne jest podjęcie niniejszej uchwały.